

ВТОРА
НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА БЕЗБЕДНОСТА
НА СООБРАЌАЈОТ НА ПАТИШТАТА
2015 – 2020

Скопје, декември 2014

Главен и одговорен уредник: д-р Никола Ангеловски

Координатор: д-р Миле Димитровски

Издавач: РСБСП

Ликовно графичко уредување: Тоше Јанев

Фотографии: Владимир Велјановски, Александар Колов

Лектура и коректура: Соња Здравковска Андоновиќ

Печати: ПАН Ацо, дооел Тетово

Одобрено од Координативно тело за безбедност на сообраќајот на патиштата во Република Македонија на 17.12.2014

Претседавач на КТ на ВРМ: м-р Владимир Пешевски

Усвоена на 30 седница на Собранието на РМ на ден 30.12.2014

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

656.13.05(497.7)"2015/20"

ВТОРА национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата : 2015-2020

/ [Издавачки совет: Никола Ангеловски, Миле Димитровски... и др.].

- Скопје : Републички совет за безбедност на сообраќајот на патиштата, 2015. - 80 стр. ; 21 см :

илустр.

Фусноти кон текстот. - Библиографија: стр. 69-75

ISBN 978-608-65372-5-8

1. Ангеловски, Никола [автор]

2. Димитровски, Миле [координатор]

а) Патен сообраќај - Безбедност - Национална стратегија - Македонија - 2015-2020

COBISS.MK-ID 97795338

Издавачки Совет

д-р Никола Ангеловски, претседател на РСБСП

проф. д-р Миле Димитровски, член на РСБСП и координатор на издавачкиот совет

проф. д-р Вулнет Палоши, член на Комисија за наука

Љупчо Ставрески, член на Комисија за наука и секретар на РСБСП

проф. д-р Зоран Шапуриќ, член на Комисија и член на РСБСП

доц. д-р Оливер Андонов, член на Комисија за спроведување на стратегијата

м-р Ристо Манчев, член на Комисија за наука и член на РСБСП

Координативно тело за безбедност на сообраќајот на патиштата во Република Македонија

м-р Владимир Пешевски, претседавач на КТ на ВРМ

Меѓународни експерти консултирани за подготовка на Стратегијата

Алан Рос (Alan Ross), независен експерт за безбедност на сообраќајот на патиштата

Јуп Гус (Joop Goos) претседател на ПРИ (Preventive Rutiere International)

Руне Елвик,(Rune Elvick), Department of safety, Norwegian Centre for Transport Research

м-р Стојадин Јовановиќ, директор на АБС (2010-2014), Република Србија

проф. д-р Милан Вујаниќ, професор на Факултетот за безбедност

проф. д-р Крсто Липовац, в.д. директор на АБС (2014)

проф.д-р Кирил Темков, професор по етика, во пензија

Консултации со органи и организации:

1. Министерство за внатрешни работи
2. Министерство за здравство
3. Министерство за образование и наука

4. Министерство за транспорт и врски
5. Министерство за економија
6. Министерство за локална самоуправа
7. Министерство за животна средина и просторно планирање
8. Универзитетите во Република Македонија
9. Центар за управување со кризи
10. Дирекција за заштита и спасување
11. Јавно претпријатие за државни патишта на Република Македонија
12. ЈП Македонијпат
13. Македонски железници
14. Институт за јавно здравје
15. ЈЗУ Здравствен дом Скопје – РЕ Итна медицинска помош
16. Национално осигурително биро
17. Агенција за супервизија на работата на осигурителните компании во РМ
18. Црвен крст на Македонија
19. Светска здравствена организација-канцеларија во Скопје
20. Единица за противпожарна заштита на град Скопје
21. Авто-мото сојуз на Македонија

Учесници во изработката на Стратегијата делигирани од органи и организации:

м-р Митко Чавков, Директор на БЈБ, Министерство за внатрешни работи
м-р Стојче Стаменковски, Министерство за внатрешни работи и член на РСБСП
д-р Трајче Георгиев, Министерство за внатрешни работи
Љупчо Сталески, Министерство за внатрешни работи
м-р Марјан Копевски, Министерство за транспорт и врски
Киро Салвани, Министерство за здравство
Ѓорѓи Панделиев, Министерство за образование и наука
Јане Шапардановски, Министерство за економија

Валентина Русковска, Министерство за локална самоуправа
Нуредин Исмаили, Министерство за локална самоуправа
Владо Каровски, Министерство за животна средина и просторно планирање
Тања Пауновска, Министерство за животна средина и просторно планирање
Љупчо Наумовски, Дирекција за заштита и спасување
Евица Силјановска, Дирекција за заштита и спасување
Марија Милкова, Центар за управување со кризи
Никола Кондовски, вештак дипл.сообр.инж. ЈП Македонијапат
Руска Хаџи Митрова, дипл.град.инж. ЈП Македонијапат
Роберто Тошевски, ЈП за државни патишта на Република Македонија
Јовица Страшевски, ЈП Македонски железници-дирекција за безбедност
Ивица Ангеловски, ЈП Македонски железници-инфраструктура
проф. д-р Фимка Тозија, Институт за јавно здравје
проф. д-р Михаил Кочубовски, Институт за јавно здравје
проф. д-р Борис Мургоски, Факултет за безбедност-Скопје
проф. д-р Верица Данчевска, Технички факултет Битола, сообраќаен отсек
д-р. мед. Весна Неделковска, Итна медицинска помош
д-р. мед. Анета Тргачевска, Црвен крст на Република Македонија
м-р Трајче Латиновски, Национално осигурително биро
м-р Снежана Чичевалиева, директор на канцеларија на СЗО во РМ
Благоја Менковски, командант на ЕППЗ за град Скопје
Ана Ѓуроска, Агенција за супервизија

Предговор

на Претседателот на Владата на Република Македонија,
м-р Никола Груевски

**За Втора национална стратегија на Република Македонија за
унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата 2015-2020**

Сообраќајот на патиштата е мошне значаен елемент за економскиот просперитет и има голема важност за економскиот развој на Република Македонија. Покрај економските бенефити, сообраќајот на патиштата носи ризици и закани врз безбедноста на граѓаните. Во последниве две децении интензитетот на сообраќајот на патиштата постојано се зголемува преку пораст на бројот на возилата и возачите, како и на сите други учесници во сообраќајот.

Владата на Република Македонија во своите стратешки и програмски определби ја постави безбедноста на сообраќајот на патиштата како долгорочна цел.

Безбедноста во сообраќајот претставува примарна општествена одговорност на сите субјекти. Секоја сообраќајна незгода, секоја повреда или загубен човечки живот како последица од сообраќајни незгоди, претставува ненадоместлива штета пред се за семејството, но и за општеството, популацијата и економијата.

Сообраќајните незгоди претставуваат една од водечките причини за смртност кај младите луѓе, а загубата на млади животи го оневозможува долгорочниот развој на општеството.

Обезбедување на долгорочен и одржлив раст и развој на сигурна и перспективна иднина на Република Македонија, може да се оствари преку континуирано подобрување на безбедноста на сообраќајот на патиштата, со вложување и подобрување во сообраќајната инфраструктура, преку постојана едукација и подигнување на јавната свест на сите учесници во сообраќајот и обезбедување на безбеден и проточен сообраќај.

Имајќи го предвид оваа, Владата на Република Македонија превзема активности за едукацијата на граѓаните, за зголемување на безбедноста на сообраќајот на патиштата и во соработка со сите надлежни институции и органи во текот на 2014 година спроведе кампања насловена како „почитувај ги правилата – почитувај го животот“, претставува континуирана активност која и понатаму продолжува. Причината за отпочнување на оваа кампања е потребата за подигнување на јавната свест, укажување на значителната бројка на жртви и повредени во сообраќајни незгоди, како и потребата од превенирање и укажување на последиците од несакани незгоди во сообраќајот.

Има тенденција на намалување на жртвите од сообраќајни несреќи, но загубата на секој човечки живот е ненадомеслива и треба постојано сите чинители да работат на намалување на овој процент. Индикаторите за безбедност на сообраќајот на патиштата покажуваат дека бројот на загинати во 2014 година се намалил за 37% или за 74 лица помалку во споредба со 2013 година. Доколку кон овие податоци го додадеме фактот дека бројот на возила, возачи и должината на патната мрежа континуирано расте, тогаш горенаведените индикатори за подобрување на безбедноста на сообраќајот на патиштата добиваат дополнителна важност. Владата на Република Македонија ќе вложи напори оваа тенденција да продолжи и во наредниот период. На тој начин ќе се влијае на дел од главните цели во Стратегијата, односно до 2020 година бројот на жртви во сообраќајот на патиштата да биде на нивото на земјите-членки на Европската Унија кој е под 100. Достигнувањето на овој број претставува голем предизвик за сите во Република Македонија.

Владата преку Координативното тело за безбедноста на сообраќајот на патиштата во соработка со останатите надлежни институции, органи и организации и Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата, ќе пристапи кон имплементација на Втората национална стратегија 2015-2020.

Втората национална стратегија 2015-2020 како важен национален стратешки документ ја дефинира рамката на активности и мерки кои ќе бидат преземени од страна на сите надлежни институции, органи и организации во Република Македонија во наредниот петогодишен период. За таа цел, Владата ќе донесе програма за реализација на мерките и активностите од Стратегијата.

Владата ќе ги интензивира и продолжи напорите за засилување на јавната свест и спроведување на јавните политики за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата, преку засилени активности на сите институции, органи и организации, со цел успешно приближување на Република Македонија кон стандардите на Европската Унија.

Во исполнувањето на целите на Стратегијата во пракса, клучна ќе биде улогата и однесувањето на секој поединец кој на било кој начин учествува во сообраќајот на патиштата.

Секој поединец има право да се движи безбедно, но има и обврска да дејствува и да придонесува за поголема безбедност во сообраќајот на патиштата. Подигнувањето на јавната свест и сообраќајната култура, значи помалку жртви и повеќе спасени човечки животи.

Со реализацијата на целите од Втората национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата 2015-2020, Република Македонија ќе се промовира како држава која ги почитува европските вредности и поддржува високи цивилизациски дострели, пред се почитувајќи го животот.

Предговор

на претседателот на Собранието на Република Македонија,
г. Трајко Вељаноски

Република Македонија по примерот на државите од Европската унија активно се вклучи во преземањето на стратешки мерки и активности, со цел унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата. Искуствата стекнати при донесувањето и реализацијата на Националната Стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата 2009-2014, претставуваат значајни сознанија за сите надлежни институции, органи и организации во Република Македонија и во тој контекст се води постојана грижа за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата, изразена преку низа мерки и активности.

Собранието на Република Македонија прави постојани напори за усогласување на националното законодавство со европското законодавство.

Голем придонес во реализацијата на Националната стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата 2009-2014, даде Владата на Република Македонија преку воспоставување на соодветни механизми и инструменти. Владата на Република Македонија формираше Координативно тело за следење и имплементација на мерките и активностите утврдени во Националната

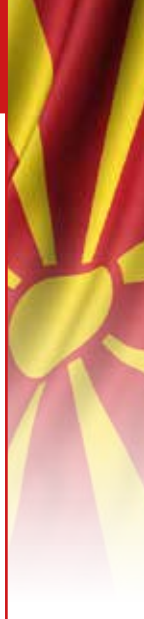
стратегија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата во Република Македонија 2009-2014.

Координативното тело на Владата на Република Македонија ѝ предложи на Владата на Република Македонија заклучок со кој Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата како изготвувач на првата, се задолжува да ја изготви и *Втората Национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата 2015-2020*, во соработка со други надлежни министерства, органи и организации.

Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата во рамките на своите надлежности, согласно целите, препораките и мерките од Националната стратегија 2009-2014 преземаше конкретни мерки и активности за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата. Искуствата стекнати од анализите, согледувањата и препораките произлезени од активностите остварени во изминатиот период, особено заклучоците од стручните собири и меѓународната соработка, претставуваат појдовна основа која ги определи идните цели, мерки и активности за изготвување на *Втората Национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата 2015-2020*.

Собранието на Република Македонија, преку извештаите за реализација на стратегијата, оцени дека целите на *Првата стратегија* се исполнуваат и дека истата придонесе за унапредување во безбедноста и дека е неопходно да се пристапи кон нови и целосно усогласени цели, предвидени со националните стратегии на земјите членките на Европската унија и декадата на безбедноста на сообраќајот прогласена од Обединетите нации.

Оваа *Втора стратегија* усвоена од Собранието, во потполност ги следи насоките и мерките и методите за реализација на новите цели во безбедноста на сообраќајот на патиштата.

Предговор

на претседателот на Републичкиот Совет за безбедност
на сообраќајот на патиштата,
д-р Никола Ангеловски

Републичкиот совет за безбедноста на сообраќајот на патиштата врз основа на анализата на светските и европските искуства и соработката со соработниците-експерти, како и врз основа на добиените сознанија од релевантните институции, органи и организации, како и нивните предлози за унапредување на безбедноста на сообраќајот, преку тимот на експерти задолжен од Републичкиот совет за изработка и издавање на *Втората Национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата 2015-2020*.

Целта на *Националната стратегија за безбедност на сообраќајот на патиштата 2015-2020* е бројот на жртви во сообраќајни незгоди до 2020 година да се намали и да се приближи до просекот на бројот на жртви на земјите на Европската унија и бројот на жртви - млади возачи да се намали за 30%, бројот на повредени, со тешки телесни повреди, да се намали за 40 %, додека бројот на деца - жртви во сообраќајот да се намали на нула.

Ова претставува продолжување на остварувањето на главната цел од *Првата Национална стратегија*, која би требало да се оствари преку утврдување на главните - приоритетни подрачја, мерки и активности за нејзина реализација до 2020 година.

Главните-приоритетни подрачја, во *Втората Национална стратегија 2015 - 2020* се:

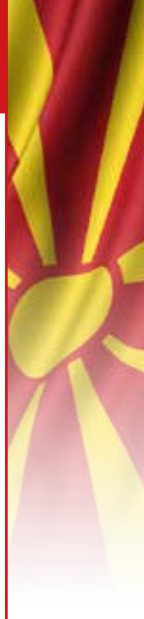
- Подигање на јавната свест за потребата од поголема безбедност на сообраќајот на патиштата;
- Континуирана сообраќајна едукација и професионален тренинг;
- Превенција во безбедноста на сообраќајот на патиштата;
- Засилување на улогата на Локалната самоуправа во унапредување на безбедноста на сообраќајот;
- Заштита на ранливите групи учесници во сообраќајот на патиштата;
- Патот и патната инфраструктура;
- Техничка исправност на возилата;
- Воведување на современи безбедни технологии (smart)
- Контрола на патниот сообраќај во функција на намалување на прекршување на законските прописи;
- Брза реакција по случена сообраќајна незгода

Светските и европските искуства покажуваат дека вложувањата во унапредувањето на безбедноста на сообраќајот на патиштата даваат повеќекратни позитивни општествени, економски и социјални резултати кои доведуваат до јакнење на општествената одговорност.

Резултатите и позитивните искуствата од примената на *Првата Национална стратегија 2009-2014*, како и вложувањата во унапредувањето на безбедноста на сообраќајот на патиштата укажаа на неопходноста од продолжување на интензивни активности во подготовката на *Втората Национална стратегија 2015-2020*.

Неопходно е продолжување на напорите за засилување на јавната свест и спроведување на јавните политики за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата, преку мултисекторски пристап на сите институции, органи и организации, со цел успешно интегрирање на Република Македонија во Европската унија.

Изразувам искрена благодарност на Министерот за внатрешни работи на Република Македонија, м-р Гордана Јанкуловска, за постојаната поддршка на активностите и кампањите кои Советот во соработка со МВР ги преземаше во функција на реализација на Првата национална стратегија, и секогаш со своето лично учество помагаше во подигнување на јавната свест на сите учесници во сообраќајот, но и во поттикнување на вработените во Министерството за внатрешни работи за превземање на интензивни активности, за зголемување на безбедноста на сообраќајот на патиштата.

Содржина

I. Извршно резиме 19

- 1.1. Индикатори на безбедноста на сообраќајот на патиштата во Република Македонија
- 1.2. Економски аспекти на сообраќајните незгоди
- 1.3. Стратешка цел на Втората Националната стратегија 2015-2020
- 1.4. Основни појдовни точки
- 1.5. Приоритетни области
 - 1.5.1. Деца
 - 1.5.2. Пешаци
 - 1.5.3. Велосипедисти
 - 1.5.4. Мотоциклисти
 - 1.5.5. Млади возачи и возачи почетници
 - 1.5.6. Возачи во постари години
 - 1.5.7. Алкохол и други психотропни супстанции кои создаваат зависност
 - 1.5.8. Неодмерено пречекорување на дозволената брзина на возење
 - 1.5.9. Агресивно возење
 - 1.5.10. Мобилни телефони, смартфони, текстирање, СМС
- 1.6. Акциона програма
- 1.7. Одговорноста за постигнување на Целите на втората национална Стратегија 2015-2020
- 1.8. Долгорочна визија

II. Акциона програма за спроведување на Националната стратегија. . . 31

- 2.1. Акционен план за намалување на бројот на сообраќајните незгоди и нивните последици предизвикани од пречекорување на дозволената брзина на возење
- 2.2. Акционен план за намалување на бројот на сообраќајните незгоди и нивните последици предизвикани од недавање првенство на минување

- 2.3. Акционен план за намалување на бројот на сообраќајните незгоди и нивните последици предизвикани од учество во сообраќајот под дејство на алкохол дрога и на други психотропни супстанции
- 2.4. Акционен план за намалување на бројот на сообраќајните незгоди и нивните последици преку зголемување на користењето на опремата за пасивна безбедност
- 2.5. Акционен план за зголемување на заштитата на групи којшто се посебно изложени на опасност
- 2.6. Акционен план за подобрување на безбедното опкружување на патот
- 2.7. Акционен план за подобрување на мерките за интервенција непосредно по незгодата (post crash care)
- 2.8. Акционен план за во унапредување на безбедносот на сообраќајот на патиштата преку засилување на улогата на локалната самоуправа
- 2.9. Акционен план за подобрување преку превенција на безбедноста на сообраќајот на патиштата
- 2.10. Акционен план за целосно почитување на законската регулатива од сите учесници во сообраќајот
- 2.11. Акционен план за координација на сите активности

III. Аналитички податоци за периодот 2009-2013 со прогноза до 2020 (преглед на табели) 47

IV. Swot - анализа 57

- 4.1. Силни страни за реализација на стратегијата 2015 -2020 (S = STRONG)
- 4.2. Слаби страни за реализација на стратегијата (W = WEAK)
- 4.3. Можности кои ги нуди стратегијата (O = OPORTUNITIES)
- 4.4. Закани за реализација на стратегијата (T = THREATS)

V. Надлежности, реализација и индикатори (табеларен преглед)..... 61

- 5.1. Надлежности во областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата (табеларен приказ)

- 5.2. Реализација на активностите од Националната стратегија 2015-2020 (табеларен приказ)
- 5.3. Индикатори за реализација на Националната стратегија за безбедност на сообраќајот на патиштата (табеларен приказ)

VI. План за реализација за периодот 2015-2020 (табеларен приказ) ... 69

VII. Користена литература 73

- 7.1. Закони на Република Македонија користени за подготовка за подготовка на Втората национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедност на сообраќајот на патишта 2015 – 2020
- 7.2. Регулатива и документи на Европската унија користена за подготовка за подготовка на Втората национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедност на сообраќајот на патишта 2015 – 2020
- 7.3. Акти на ЕУ – регулатива
- 7.4. Стручна и научна литература користена за подготовка на *Втората национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедност на сообраќајот на патишта 2015 – 2020*
- 7.5. Зборници од стручни советувања во организација на Републички совет за безбедност на сообраќајот на патиштата
- 7.6. Извори на дополнителни информации
- 7.7. Користени студии и научни проекти
- 7.8. Списанија

I. Извршно резиме

Целта на Втората Национална стратегија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата 2015-2020 е бројот на жртви во сообраќајните незгоди до 2020 година да се намали до просекот на бројот на жртви во државите членки на Европската унија. Бројот на жртви - млади возачи да се намали за 30%, бројот на сериозно повредени да се намали за 40 %, а бројот на деца - жртви во сообраќајот да се намали на нула.

Постигнувањето на оваа цел ќе го намали бројот на жртви во сообраќајот, како и другите последиците од сообраќајните незгоди, но и физичките и психички страдања на директните учесници и на нивните роднини. И покрај тоа што сообраќајните незгоди најчесто се набљудуваат низ призмата на хуманата димензија, тие исто така во себе содржат и економска димензија, па затоа предвиденото значително намалување на сообраќајни незгоди ќе донесе и финансиски заштеди за целото општество.

Со донесувањето на Втората Национална стратегија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата, Република Македонија се приклучува кон земјите во кои граѓаните ја покажуваат својата волја за борба против новата глобална епидемија - епидемија на сериозни последици од сообраќајни незгоди.

Главен предуслов за успешно постигнување на целите на Втората национална стратегија за безбедноста на сообраќајот на патиштата е сите заедно и секој поединечно да ја прифати безбедноста во сообраќајот како свое индивидуално право и лична одговорност.

1.1. Индикатори на безбедност на сообраќајот на патиштата во Република Македонија

Со 79 загинати лица во сообраќајни незгоди, на еден милион жители во 2012 година, Република Македонија е рангирана како петнаесетта од 28 земји- членки на ЕУ т.е. приближно во средината и конституира на тој начин гранична линија меѓу земјите-членки и земјите-кандидатки.

Индикаторот на смртност го надминува просекот на ЕУ за 16%. И покрај постигнатиот напредок во изминатите пет години, со 79 загинати лица во патниот сообраќај, на еден милион

жители во 2009 година, Република Македонија е рангирана како осумнаестта меѓу 27 земји - членки на ЕУ. Стапката на смртност во Република Македонија го надминува просекот на ЕУ за 23%. Во последниве години, позицијата на Република Македонија споредено со земјите кои се приклучија кон ЕУ по 2004 година се подобри. Во текот на годините од 2009 до 2014, цела ЕУ имаше намалување на бројот на загинали на патиштата во просек за 36%, додека во Република Македонија, намалување на бројот на загиналите е малку пониско во текот на истиот период, или попрецизно за 32%.¹

1.2. Економските аспекти на сообраќајните незгоди

Покрај социјалните последици, сообраќајните незгоди исто така придонесуваат за екстремно високи економски загуби за целото општество. Изразување на економските загуби од сообраќајни незгоди врз основа на квантификација на директните трошоци (штета на имотот, но исто така, здравје и административни трошоци) како и на индиректните трошоци (дадени од страна на загубите во производството и општествените трошоци) во Република Македонија не се врши. Настрана од вкупните загуби, просечните трошоци за една сообраќајка се дефинирани само за незгода со фатални последици, со сериозни или со лесни повреди или оштетување само на имотот.²

Во 2002 година, директните и индиректните трошоци на фатална повреда како последица од сообраќајна незгода изнесуваше 8.000.000 евра, а во 2009 година, бројката достигна 10.600.000 евра, за незгоди кои вклучуваат сериозни повреди. Вредноста се зголеми од 2,7 милиони евра во 2002 година на 3,6 милиони евра, во 2009 година.

Дадените податоци се базираат на монетарното изразување на загубите предизвикани од незгоди. Сепак во повеќето европски земји, за проценка на овие загуби се користи поширок пристап кој ги вклучува исто така и човечките аспекти: болка, страдање, ментални повреди итн. Во некои европски држави се применува методата: спремност да се плати, која се базира на проценка колку жителите на една земја се подготвени да платат за спречување на ризикот од смрт или сериозни здравствени последици. Тоа е израз на волјата на граѓаните за тоа што приоритет треба да се даде на мерки за зголемување на нивната безбедност во патниот сообраќај. Вредноста која одговара на незгоди со фатални последици значително варира во различни европски држави и интересно е да се напомене дека во земји со многу високо ниво на безбедноста на сообраќајот на патиштата (на пример Норвешка, Велика Британија и Шведска) конкретните бројки се неколку пати повисоки во споредба со земјите со пониски нивоа на безбедност на сообраќајот (Грција, Полска и др.)

¹ Овој документ претставува резиме на Националната безбедност на сообраќајот Стратегија 2011-2020 наменет за јавноста. За оние кои се заинтересирани во подетални информации, целиот текст на Стратегијата, вклучувајќи анекси може да биде достапен на www.rsbsp.org.mk

² Графикон бр. 7: Преглед и проценка на бројот на загинали лица во сообраќајните незгоди во Р. Македонија за периодот 2009-2020

За целите на подеднакво изразување на загубите од штетите настанати во сообраќајот, се препорачува да се користат вредностите за поединечни земји, членки на ЕУ кои се подготвени со една единствена методологија. Меѓусебната споредливост на одделни земји го одразува нивното економско ниво, водејќи сметка за нивната куповна моќ и паритет.

Споредбата со оригиналните вредности дадени во Табела број 2 покажува дека обемот на загуби поврзани со фатални последици е значајно променета и дека пресметаната вредност се намалува со намалување на сериозноста на последиците. Ова јасно покажува дека вредноста на човечкиот живот во Република Македонија не е доволно проценет. Објективната меѓународна споредба покажува дека вкупниот вистински обем на загуби за целото општество од сообраќајни незгоди во Република Македонија може да се процени скоро на двеста милиони евра годишно.

1.3. Стратешка цел на Втората Национална стратегија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата 2015-2020

Целта на Втората национална стратегија за безбедност на сообраќајот на патиштата 2015-2020 е бројот на жртви во сообраќајните незгоди до 2020 година да се намали до просекот на бројот на жртви во државите- членки на Европската унија. Бројот на жртви - млади возачи да се намали за 30%, бројот на сериозно повредени да се намали за 40 %, а бројот на деца-жртви во сообраќајот да се намали на нула. Основен показател за споредба со Европска унија ќе биде бројот на загинали на еден милион жители. Намалување на бројот на загинали и сериозно повредени ќе се споредува во однос на годината 2009.

На стратешката цел се одразува европската цел, поставена од Европската комисија на намалување на бројот на жртвите од сообраќајни незгоди на половина во текот на периодот 2011-2020 година. Амбиција и на Република Македонија е прогнозите во текот на оваа деценија да се движат кон подобрување кое ќе биде најмалку на европското просечното ниво. Во согласност со европската цел, бројот на загиналите треба да се намали од сегашниот број од приближно 75 загинали лица на 1 милион жител на приближно 49 загинали лица на 1 милион жители во 2020 година.

Во овој момент Шведска, Холандија и Велика Британија веќе ги оствариле овие нивоа. Република Македонија треба да најде начин да го намали бројот на лица кои загинале во сообраќајните незгоди по 8% просечно секоја година, што значи вкупно намалување на бројот на загинали лица од приближно 60% во споредба со 2009 година, односно до максимум 98 лица во 2020 година. Исполнувањето на оваа цел ќе ги спаси животите на повеќе од 90 наши сограѓани во текот на наредните 5 години.

1.4. Основни појдовни точки

При изготвувањето на *Втората Национална стратегија за унапредување на сообраќајот на патиштата 2015-2020*, се зема предвид заедничката европска цел заедно со конкретните почетни национални услови, потреби и околности и од тоа кои мерки ќе бидат имплементирани. Главните појдовни точки се следните:

1. Евалуација на остварување на целите на Националната Стратегија 2009-2014;
2. Анкета меѓу најголем број субјекти во Република Македонија кои имаат свои надлежности и активности во врска со безбедноста на патниот сообраќај;
3. Анализа на искуствата од европските земји кои имаат постигнато радикално подобрување на индикаторите за сообраќајните незгоди со фатални последици.
4. Безбедносната политика на ЕУ на патиштата за периодот до 2020 година.

1.5. Приоритетни области

Спецификација на приоритетните области е направена врз основа на анализа на индикаторите за сообраќајните незгоди во претходниот период. Целта е да се овозможи насочување на вниманието на повеќе ризични групи, учесници во сообраќајот, како и опасното однесување во различни режими на учество во сообраќајот, а врз основа на:

1. Евалуација на реализацијата на *Националната стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедноста во сообраќајот на патиштата 2009-2014*,
2. Споредба на директни и индиректни индикатори за безбедноста на сообраќајот на патиштата со земјите членки на Европската унија
3. Проценка на очекуваните трендови за развој и промени на условите во транспортот во Република Македонија до 2020 година.

1.5.1 Децата во сообраќајот на патиштата

Децата не се меѓу доминантните ризик - определени учесници во патниот сообраќај, но од долгорочна гледна точка, важно е на оваа група да се посвети должно внимание. Бројот на деца кои загинале во сообраќајни незгоди на патиштата во Македонија се намалува во текот на изминатата деценија. Ова е резултат на постојаната грижа и внимание вложени за континуирано подобрување на безбедноста на децата во сообраќајот на патиштата.

Децата како идни возачи, значително ќе влијаат врз однесувањето на една цела генерација на жители. Превентивното образование има влијание и потенцијал за нивно

правилно однесување како идни возачи. Оттука произлегува и основната цел да нема деца жртви во сообраќајот на патиштата, односно нула деца жртви во сообраќајот.³

1.5.2. Пешаците во сообраќајот на патиштата

Пешаците се најзастапена група на ранливи учесници во сообраќајот. Бројот на загинали пешаци во сообраќајни незгоди во 2012 година во споредба со 2001 година, е намален за 50%, но и покрај ова апсолутниот број на жртви пешаци во сообраќајни незгоди е несразмерно висок. Затоа мерките и активностите насочени кон подобрување на безбедноста на оваа ранлива група во сообраќајот треба да бидат приоритетни и континуирани во текот на наредниот период до 2020.⁴

1.5.3. Велосипедисти

Во иднина жителите на градовите и општините и понатаму ќе бидат поттикнувани во користење на велосипеди за поголема мобилност. Ова меѓу другото ќе се остварува преку мерки и активности за намалување на ризикот за загинавање или повреди како последица на судир со моторно возило.

Во 2009 година, 53% од фаталните повреди на велосипедистите се случиле на патиштата надвор од населените места. Во 2012 година процентот се намалил на 44%. Мнозинството од велосипедисти загинале на патиштата во урбаните средини и затоа е неопходно да се даде поддршка на мерките за обезбедување на нивна безбедност во сообраќајот, помагајќи да се постигне солидарно решение на проблемот преку - слободно движење на сите учесници, со изработка на одвоени (од коловозот) велосипедски патеки и во урбаните и во руралните средини.

Потребно е, исто така, да се подготви информативен материјал составен од мапи на постоечки велосипедски патеки и брошури за совети за безбедно возење на велосипедистите, соодветно поставени на целата територија во градовите во Република Македонија. Иако апсолутниот број на велосипедисти кои загинале покажува тренд на опаѓање, нивното учество во вкупниот број на загинали е сè уште прилично високо, особено во споредба со европскиот просек.⁵

Подигањето на нивото на безбедност за велосипедистите во сообраќајот на патиштата претставува јасен предизвик за периодот до 2020 година.

³ Графикон 13: Преглед на бројот на загинали деца и проценка на бројот на движење на загинали деца за периодот 2009-2020 Учество на деца под 14 години од вкупниот број со смртни последици

⁴ Графикон 14 : Преглед на вкупен број пешаци загинали во сообраќајни незгоди и проценка за периодот 2009-2020

⁵ Графикон 15 : Преглед на вкупен број на загинали велосипедисти и проценка за периодот 2009-2020

1.5.4. Мотоциклисти

Во споредба со сите останати учесници во сообраќајот на патиштата, мотоциклистите се соочуваат со највисок ризик од смртоносни повреди и во исто време тие претставуваат голем ризик и за останатите учесници во сообраќајот. Најголем број од загинатите моторциклисти припаѓаат на возрасната група од 25-34 години. Од сегашните искуства се покажува дека несоодветната брзина на возење и неупотребата на заштитна опрема се главна причина за трагични незгоди. Бројот на продадени мотоцикли постојано расте, а во исто време постои несразмерен напредок во количината на продадена опрема за пасивна безбедност (кациги, одела, специјални чевли, рефлектирачка опрема...). Трендот на фатални незгоди на мотоциклистите во Република Македонија е сличен на другите европски земји.⁶

Моторциклистите претставуваат само 0,5 % од вкупниот број на учесници во патниот сообраќај и приближно 10% од вкупниот број на загинати учесници во патниот сообраќај.

1.5.5. Млади возачи и возачи почетници

Младите возачи и возачите почетници се предмет на зголемен ризик за учество во сообраќајна незгода. Тоа се должи или на нивното зголемено прифаќање на ризик (заради младоста) или заради недостаток на возачко искуство. Ова значи дека треба да се зголемат напорите да се влијае на зачувување на нивните животи и дека напорите и едукацијата за однесувањето треба да добијат поголема важност особено за обуката на возраст со навршени 16 години. Во текот на изминатата деценија, има зголемување на процентот на младите возачи во вкупниот број на загинати и лицата под дваесетгодишна возраст сè уште претставуваат ризична група на учесници во сообраќајот.⁷

Во споредба со европскиот просек, учеството на младите возачи во вкупниот број на жртви во сообраќајни незгоди во Република Македонија е пониско, што несомнено се должи на цела низа на превентивни мерки и подигање на свеста со организација на настани организирани од страна на Министерството за внатрешни работи и РСБСП. Во споредба со ризикот за возачите почетници, со мало искуство во возење, Република Македонија е рангирана блиску до европскиот просек. Ова ја нагласува потребата за спроведување значителни промени во областа на обуката за здобивање со возачката дозвола, подготовката и тестирањето на новите возачи, како и одлуката дали треба да се воведат други ефикасни мерки за поддршка на возачите почетници (придружба, налепници, други ограничувања за користење на возилото).

1.5.6. Стареењето на населението

Стареење на населението е демографска реалност. Процентот на жители постари од 65 години од вкупниот број на населението ќе се зголеми од сегашните 15 % на 20% во 2020

⁶ Графикон 16 : Преглед на загинати мотоциклисти и проценка за периодот 2009-2020

⁷ Графикон 3 : Класификација на сообраќајните незгоди со потешки последици според учесниците кои ги предизвикале

година. Паралелно, постарите граѓани ќе продолжат со своите активности, што предизвикува нивна поголема мобилност. Дури и да се подобри и да стане поквалитетна здравствената заштита, тоа не може целосно да ја компензира повисоката ранливост на постарите лица. Тие имаат намалени способности за брзо реагирање и анализа при реагирањето во повеќе ситуации во патниот сообраќај. Во наредниот период мора да се посвети многу внимание за постарите возачи и за постарите пешаци. Во 2010 година, 44% од загинатите, пешаците биле над 64 години, додека уделот на загинати постари лица од вкупниот број на жртви во таа година изнесувал 19%.

Иако прашањето на стареењето на населението ќе ја погоди Република Македонија, позначајно дури во 2030 година, неопходно е да се извршат подготовките за новата ситуација веќе во текот на оваа деценија.

1.5.7. Алкохол и други (психотропни) супстанции кои создаваат зависност во разни форми

Во последниве години може да се забележи зголемување на трагичните последици од сообраќајните незгоди предизвикани под дејство на алкохол, но и под дејство на психотропни супстанции(дроги). Ваквата појава ќе доведе до потреба за поголемо внимание и контрола на користење на такви супстанции(примери во Скандинавски земји , Обединети Арапски Емирати). Треба да се напомене дека во 69% случаи од возачите кои биле под дејство на алкохол, според податоци од 2010 година од извршени контроли со тестови на алкохол во крвта, покажале резултати од 1 ‰ или повеќе промили.

Во текот на наредните години до 2020 година, возењето во алкохолизирана состојба, и возењето под дејство на психотропни супстанции треба да биде во постојано внимание и со давање приоритет. Мора да се истакне дека дури и на европско ниво постои ограничена (технолошка, кадровска и финансиска) можност за контрола и спроведување. Спроведувањето на законските мерки за оваа област претставуваат клучно прашање.

1.5.8. Неодмерено пречекорување на дозволената брзина на возење

Неодмереното пречекорувањето на дозволените ограничувања на брзината и несоодветната брзина на возење е причина за најмалку 40% од жртвите во сообраќајните незгоди, но исто така значително придонесува за појавата на речиси сите незгоди во патниот сообраќај. Дури и многу мало пречекорување на дозволената брзината на возење, може да доведе до значителни разлики во тежината на сообраќајните незгоди. Брзото возење при кое не се почитува безбедното растојание од другите препреки (моторни возила, запрежни возила,...) претставува исто така голем (но секундарен) проблем. Основниот преглед на последиците од сообраќајните незгоди предизвикани од различни причини е даден подолу.⁸

⁸

Графикон 2 : Сообраќајни незгоди со загинати лица, според причините кои ги предизвикале

Неодмерено пречекорување на дозволената брзина и несоодветната брзина се најголемите причини за жртви на патиштата. И во текот на оваа деценија мора да се применуваат строгите мерки кои водат кон значително намалување на бројот на жртвите од оваа закана.

1.5.9. Агресивно возење

Агресивно возење покрај непочитување на правилата и прописите во сообраќајот може да се карактеризира како непочитување на другите учесници во патниот сообраќај. Агресивноста во сообраќајот не е опасна само затоа што претставува непосреден ризик за другите учесници во сообраќајот, туку има и психолошко влијание врз другите учесници во сообраќајот. Со агресивно возење учесникот не заштедува време за стигнување на предвидената дестинација туку, спротивно тоа ги ограничува другите, придонесува за нивниот стрес и појавата на несреќни ситуации. Тешко е да се изрази директното влијание на агресивно возење на процентот на незгоди бидејќи тоа има многу различни форми. На пример опасно претекнување, недавање првенство на минување, ограничување на другите возачи, непочитување на безбедно растојание. Агресивното возење го одразува ниското ниво на етика и култура во сообраќајот. Цената која се плаќа за една година е 50 лица во незгоди предизвикани од агресивно возење. Па така во 2009 загинале како последица на незгоди предизвикани од погрешно претекнување и недавање првенство на минување и повеќе лица биле повредени. Затоа е неопходно да се концентрира вниманието во текот на следната деценија на превентивни мерки против агресивното однесување на патиштата и за примената на ефикасни репресивни мерки.

Темелно спроведување на соодветни мерки и активности од приоритетните области на *Втората Национална Стратегија за унапредување на безбедноста на патиштата за годините 2015-2020* треба да придонесе за намалување на бројот на лица кои загинале во сообраќајни незгоди за 60%, односно од 98 лица во целната 2020 година, споредено со 176 лица во 2009 година.

Исполнувањето на оваа цел ќе ги спаси животите на повеќе од 60 наши сограѓани во текот на ова петолетие.

1.5.10. Мобилни телефони, смартфони, текстирање, СМС

Новите современи технологии за комуникација претставуваат сериозна закана доколку се користат за време на управување со моторно возило. Смартфоните, текстирањето, гледањето филмови, разговорите, сериозно го одвлекуваат вниманието на сите учесници во сообраќајот. За едукацијата и превенцијата од оваа појава треба да се поведе исклучително голема грижа.

Успехот во исполнувањето на целите на новата стратегија ќе значи не само спасување на многу човечки животи туку и значително намалување на финансиските загуби за целото општество. Мора да се истакне искуството од странските држави кое јасно покажува дека финансиските средства инвестирани во соодветно избрани елементи од безбедноста во сообраќајот **не се трошок туку инвестиција за добросостојба на населението.** Тие се

поврзани со висок степен на поврат на инвестицијата. Овој аспект е уште порелевантен во период кога се потребни ефикасни безбедносни мерки и кога ефикасноста на трошењето финансиски средства мора да се проценува многу внимателно.

1.6. Акциона програма

Акционата програма претставува неделив дел од Националната стратегија за унапредување на сообраќајот на патиштат. Таа содржи корективни мерки за да се создаде безбеден сообраќаен систем за патиштата поделени во пет основни компоненти:

1. Управување со патната инфраструктура;
2. Безбедни патишта;
3. Безбедни транспортни средства (возила) ;
4. Безбедно однесување на учесниците во сообраќајот .
5. Брзо делување после сообраќајната незгода (систем 112)

1.7. Одговорност за постигнување на целите на *Втората Национална стратегија 2015-2020*

Бројни учесници со различни нивоа на компетентност и одговорност, различна тематска и територијална поставеност, различен правен статус, со поголема или со помала финасиска моќ, со различни човечки ресурси и средства, треба да придонесат за имплементацијата на Стратегијата.

Со цел да се исполнат успешно целите на втората Стратегија, ќе биде потребно да се вклучат ефикасно не само Централната власт, регионални и локални органи на Управата, туку и професионални организации (Авто- школите, транспортери , транспортни компании, итн.), бизниси и приватни субјекти, невладини организации, граѓански здруженија, но прво и основно и најважно **сите учесници во сообраќајот** .

Целосното почитување на патниот сообраќај и правилата за безбедност како што се носење на заштитни шлемови за моторциклисти и велосипедисти, сигурносни појаси за возачите и патниците во автомобилите, обезбедување на децата преку користење на соодветни детски седишта, носење и употреба на рефлективен материјали за облека (во посиромашните средини), обезбедување на видливост на пешаците и велосипедистите,

почитување на максималната брзина во градовите и општините и надвор од нив треба да стане задолжително.

На крајот неколку најважни пораки во следната деценија треба да бидат:

1. **„Безбедноста на патиштата е право и одговорност на секој учесник во сообраќајот“** (ОН, Декада на безбедноста на сообраќајот на патиштата 2011 -2020)
2. **„Чувај се себе си и останатите учесници во сообраќајот“** (К. Темков Собир на РСБСП, 2011)
3. **„Сообраќајот не е игра. Учествувај Одговорно“** (Кампања на РСБСП, 2013-2014)
4. **„Почитувај ги правилата, почитувај го животот“** (Кампања на Владата на РМ. 2014)
5. **„Вози безбедно, вози со врзан појас“** (Кампања на Владата на РМ. 2014)

1.8. Долгорочна визија

1. На секоја сообраќајна незгода што резултира со загуба на животот или сериозна повреда мора да се гледа како на системски неуспех на целото општество, а не само како грешка на поединецот, како што досега традиционално се сметаше.

2. Од среднорочна перспектива, неопходно е да се постават специфични цели за да се намали бројот на загинали или сериозно повредени, да се дефинираат соодветни активности и мерки кои ќе помогнат во нејзиното исполнување .

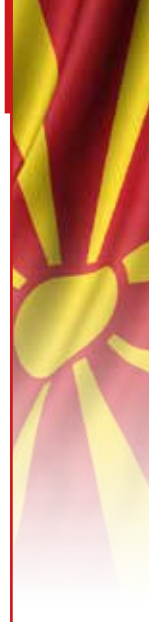
3. Како врвен идеал, може да се смета ситуацијата, кога сите од своето патување ќе се вратат дома кај нивните најблиски, живи и здрави. Ова може да биде амбициозен сон што никогаш не може да се оствари целосно, но сепак ова треба да биде целосно прифатено од страна на целото општество, граѓаните и општествени организации, политичките претставници и стопанските субјекти, на кратко, од сите.

Принципот: **„Безбедност на патиштата - право и одговорност на секој учесник во сообраќајот“**, мора да стане интегрален дел на секој еден од нас, на субјектите надлежни за безбедноста на патиштата, како и на граѓаните. Само тогаш ќе можеме да тврдиме дека се движиме заедно напред, во насока на остварување на крајната цел, а тоа е **сообраќај без жртви** (Нула жртви во сообраќајот).

Целѝа на Вѝоратѝа Национална сѝратѝеѝија за безбедносѝ на сообраќајот на ѝаѝишѝатѝа 2015-2020 е бројот на жртѝви во сообраќајниѝе незѝоди до 2020 ѝодина да се намали до ѝросекоѝ на бројот на жртѝви во државиѝе членки на Евроѝскаѝа Унија. Бројот на жртѝви - млади возачи да се намали за 30%, бројот на сериозно ѝовредени да се намали за 40 %, а бројот на деца - жртѝви во сообраќајот да се намали на нула.

II. Главни цели на Втората Национална стратегија 2015-2020 со Акционен план за спроведување на Стратегијата

2.1. Акционен план за намалување на бројот на сообраќајните незгоди и последиците предизвикани од пречекорување на дозволената брзина на возење

2.1.1. Примена на превентивни мерки

- Секоја година (по неколку пати) треба да се промовира кампања за придржување кон ограничувањето на брзината на движење, особено во населените места и за одржување на безбедно растојание во урбана средина

- Да се зголеми бројот на часови по практична настава (во односна теоретската), и по интензивна промоција на неагресивно - смирено возење при обука на возачите во автошколите и при полагање на практичниот дел од испитот

- Постапување на автоматска сигнализација и камери за регистрирање на пречекорувањето на патната брзина со дисплеи и со други куси информативни содржини за учесниците на места каде што има почесто пречекорување на брзините

2.1.2. Примена на елементи за успорување на возилата во населени места

- Примена на современи средства за успорување на сообраќајот (визуелни и звучни линии, вклучително и зони на смирен сообраќај)

- Обука на единиците на локалната самоуправа за поголема примена на технички и технолошки решенија и изработка на адекватна проектна документација за сообраќајните решенија
- Изработка на кружни текови и еднонасочни градски улици
- Примена на современи технологии за управување со сообраќајот во градските улици

2.1.3. Зголемување на бројот на контролите за пречекорување на брзината

- Зголемување на бројот на контроли за пречекорување на брзината со мобилни радари со пишувач (и со мобилни радари за мерење на брзината во движење). Целни места за мерење да бидат места каде почесто се случуваат сообраќајни незгоди при пречекорување на брзината и места познати со агресивно возење на учесниците
- Користење на резултатите од мерењата на пречекорување на дозволената брзина, за донесување решенија за подобрување на состојбите
- Воведување на посебна техничка служба за контрола на сите интегрирани податоци од еуротахографите

2.2. Акционен план за намалување на бројот на сообраќајните незгоди и нивните последици предизвикани од недавање првенство на минување

2.2. 1. Подобрување на условите на видливоста на крстосниците:

- Зголемување на видливоста на патната опрема и на означувањата, особено на споредните патишта
- Видливо (по можност осветлено) означување на крстосниците и на раздвојувањата на патот
- Опременување на пешачките премини со современа урбана опрема, осветлување, хоризонтална синхронизација со рефлектирачки бои и вертикална сигнализација
- Проектирање и изведба на патеки за потребите на населението на делници на магистрални и регионални патишта што поминуваат низ населени места
- Проектирање и изведба на посебни одделени патеки за потребите на велосипедисти, пешаци, ролеристи и сл. како во населени места така и на патните правци

2.2.2. Подобрување на безбедноста на патен премин со железничка пруга:

- Подобрување на означувањето на патните премини со железничка пруга
- Овозможувања на подобро видно поле при вкрстување во ниво
- Примена на напредни технологии за регулирање на патно железничките премини
- Подигнување на јавната свест за премин на населението во близина на железно патните премини и за опасностите кои можат да настанат

2.2.3. Мерки за почитување на црвеното светло на семафоризираниите раскрсници од страна на возачите и пешаците

- Формирање на центри за управување на сообраќајот (traffic management)
- Поставување на автоматски сообраќајно безбедносни камери за регистрација на поминување на црвено светло (на одбрани семафоризирани раскрсници)
- Доградба на лента за десно свртување на места каде што дозволува габаритот на патот
- Поголем надзор за почитување на условно зелено светло за завртување во десно
- Едукација на сите учесници за умерено и толерантно однесување

2.3. Акционен план за намалување на бројот на сообраќајните незгоди и нивните последици предизвикани од учество во сообраќајот под дејство на алкохол, дрога и на други психотропни супстанции

2.3.1. Мерки за едукација:

- Кампања против користење на алкохолот и други психотропни супстанции при управување со возилото
- Дистрибуција на информациите за штетноста на управувањето под дејство на алкохол кај немоторизираниите учесници во сообраќајот во училиштата и автошколите

- Пренесување на информации за влијанието на некои лекови врз способноста за управување со моторното возило, и за неговото дејство врз однесување кон другите учесници во сообраќајот.

2.3.2. Мерки за делување на сообраќајната полиција

- Набавка на современа опрема за идентификација и за потврдување на злоупотребата на алкохол и на други психотропни супстанции во сообраќајот
- Зголемување на бројот на контролирани учесници во акциите за контрола на употребата на алкохол и на други психотропни супстанции, вклучувајќи ги и возачите на моторни возила, мотоцикли и велосипедисти. Овие контроли да се вршат постојано, а особено во ноќните часови и за време на викенди и празници

2.4. Акционен план за намалување на бројот на сообраќајните незгоди и нивните последици преку зголемување на користењето на опремата за пасивна безбедност

2.4.1. Мерки за едукација и кампањи:

- Организирање на кампања секоја година со посебно нагласување на:
- Користење на сигурносните појаси во населени места (многу важно)
- Користење на сигурносниот појас од совозачот и патниците на задните седишта
- Користење на седишта за деца
- Заголемување на бројот на корисници на сигурносните појаси кај униформираните лица и професионалните возачи
- Изработка на студии со препораки во врска со користерење на опремата за пасивна безбедност и укажување на светските искуства

2.4.2. Мерки за контрола на сообраќајната полиција

- Зголемување на бројот на контролите за употреба на сигурносните појаси од возачите и совозачите, патниците на задните седишта како и користење на седишта за деца

2.5. Акционен план за зголемување на заштитата на групи којшто се посебно изложени на опасност

2.5.1. Мерки за едукација и кампањи за децата во сообраќајот

- Проширување на поддршката и воведување на нови форми на сообраќајно воспитување и образование во сите нивоа на предучилишно и училишно образование
- Поширока имплементација на програмата: „ Безбеден пат до училиштето“
- Медиумска кампања за зголемување на децата во сообраќајот, заедно со печатење брошури за родителите и следење на нивната дистрибуција до градинките, училиштата и до здравствените установи
- Формирање на сообраќајни училишта патроли

2.5.2. Мерки за пешаци и велосипедисти

- Вклучување на јавноста, децата и/или лицата со посебни потреби во идентификација на ризичните места за пешаци и велосипедисти во сообраќајот на патиштата
- Формирање на целни групи
- Пешаци (како се поминува улица, прегледност, видливост на пешакот)
- Велосипедисти (заштитен шлем – кацига, видливост на велосипедистот)
- Деца во сообраќајот
- Стари и изнемоштени лица
- Лица со посебни потреби

2.5.3. Мерки за подобрување на однесувањето на мотоциклистите и велосипедистите и поинтензивен сообраќаен надзор на нивното учество

- Поголем надзор на пешачките премини (со зголемено присуство на полицијата на крстосниците)

- Поголемо почитување на Законот за безбедноста во сообраќајот од пешаците, особено видливоста и опремата за пасивна безбедност и со поголемо присуство на полицијата на регионалните патишта и руралните срединина и одредени особено опасни делници за оваа категорија
- Поголемо почитување на Законот за безбедноста во сообраќајот од мотоциклистите и нивна едукација за употреба на опрема за пасивна безбедност, (заштитен шлем, кацига)
- Изработка на научни и стручни студии за оценка на однесувањето и студиите на состојбата

2.6. Акционен план за подобрување на безбедното опкружување на патот

2.6.1. Мерки за системско утврдување и отстранување на опасните сообраќајни места (црни точки)

- Креирање крстосници со кружен тек на сообраќајот
- Креирање на информатичка технологија за утврдување и за мониторинг на опасните сообраќајни места на патот (црни точки) вклучително и користење на бази на податоци и најдобри практики за делување при отстранување на опасните места.
- Креирање и имплементација на систем за детекција за намалување на бројот на опасните места на патиштата, според утврдена петогодишна динамика

2.6.2. Мерки за подобрување за преглед (аудит) на безбедноста на патот

- Примена на преглед на сите проекти за патен сообраќај од аспект на безбедност на сообраќајот
- Примена на евалуација (преиспитување) на безбедноста на одреден пат со методата „делница по делница“
- Отстранување на несоодветно поставените билборди и други објекти кои ја загрозуваат видливоста, а со тоа и безбедноста на патиштата
- Осветлување на крстосниците низ населените места, на регионалните и на магистралните патишта

- Осветлување на патните делници низ населените места
- Примена на ЕУРО – РАП методологијата и други слични напредни методологии за утврдување на причините и последиците од сообраќајните незгоди
- Примена на iRAP и други напредни методи за донесување одлуки за интервенција на патиштата

2.7. Акционен план за подобрување на мерките за интервенција непосредно по незгодата (post crash care)

2.7.1. Мерки на едукација за соодветно однесување на учесниците по сообраќајна незгода

- Пласирање информации со медиуми и со брошури за неопходоста од укажување прва помош
- Едукација за прва помош во основните училишта, која вклучува лекции за заштита на здравјето во посебни околности со препорака од Министерството за образование и наука
- Подобрување на практичната обука за однесување по сообраќајна незгода, примена на вештините за давање на прва помош од страна на апликантите за возачка дозвола
- Обука на сите учесници за подобро однесување по сообраќајна незгода
- Истражување на степенот на истрошеноста (амортизираност) на патиштата и патната инфраструктура

2.7.2. Мерки за подобрување на мерките за интервенција непосредно по незгодата преку подобрување на пристапот во областа на незгодата за сите тела од Центарот за итни повици - 112

- Креирање на систем за брзо и прецизно идентификување на местото на незгодата независно од далечината и локалните услови
- Креирање законска рамка во врска со упатството за сообраќај на патиштата и подобра пристапност на местото на инцидентот за сите тела од Интегрираниот систем за прва помош особено при сообраќаен метеж (Act No 361/2000 on Road traffic)

- Набавка на опрема за брзо и ефикасно спасување и имобилизација на повредени лица кај сите тела на интегрираниот систем за прва помош
- Изготвување на Упатство – прирачник за учесниците кои реагираат на местото на незгодата (Упатство за координација и делување на сите надлежни)

2.7.3. Скратување на времето на пристигнување на местото на сообраќајни незгоди со потешки последици преку следните активности

- Координирање на постапките на сите институции и поединци за постапката по случена сообраќајна незгода и користење на националниот систем 112
- Намалување на времето на интервенција на итните медицински екипи (на максимум 20 минути) за пристигнување на местото на сообраќајната незгода надвор од населените места и побрз транспорт до медицинските центри
- Употреба на современи медицински препарати кои може да го спречат или да го намалат крварењето на самото место на сообраќајната незгода
- Проекција и проценка на оддалеченост од медицинските центри од места каде што зачестено се случуваат сообраќајни незгоди
- Изготвување на инструкции (прирачник, упатство) за постапување по случена сообраќајна незгода на институции и поединци од лице место до расчистување на протокот на сообраќајот
- Опременување на службите за интервенција по случените тешки сообраќајни незгоди со соодветна техничка опрема и средства и скратување на времето на интервенцијата
- Соодветна обука преку вежбовни активности на сите учесници од системот 112 за дел од активности за прва помош и подготовка за другите спасувачки екипи

2.8. Акционен план за во унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата преку засилување на улогата на локалната самоуправа

2.8.1. Засилување на капацитетите на единиците на локалната самоуправа во врска со безбедноста на сообраќајот на патиштата

- Формирање на општински совети за безбедност на сообраќајот на патиштата и нивно активно делување во единицата на Локалната самоуправа

- Екипирање на Локалната администрација со експерти во областите поврзани со безбедноста на сообраќајот на патиштата
- Одржување на улиците и локалните патишта во летни и зимски услови
- Мапирање на опасните места, каде што се случуваат сообраќајни незгоди на улиците и локалните патишта
- Одржување на патната инфраструктура и сообраќајната сигнализација, особено во населените места
- Регионална координација на единиците на локалната самоуправа во унапредување на безбедноста на сообраќајот на локалните и регионалните патишта
- Создавање на програми за унапредување и известување за безбедноста со поголема вклученост на полицијата
- Вклучување на граѓаните за создавање партнерски однос со локалните компании и невладини организации за зголемување на безбедноста на сообраќајот на патиштата

2.8.2. Планирање и проектирање на улиците и локалните патишта во функција на безбеден сообраќај

- Унапредување на постоечките сообраќајни решенија
- Одржување на тротоари, пешечки и велосипедски патеки и премини (во зимски и во летни услови)
- Определување на зони на смирен сообраќај согласно современите технолошки достигнувања
- Создавање на локални тимови од инженери заради решавање на инфраструктурните проблеми во сообраќајот
- Продолжување на планирање проектирање и изградба на еднонасочни улици и кружни текови во урбаните средини
- Подобрување на безбедноста на пешаците и велосипедистите при проектирање на кружните текови на сообраќајот
- Интензивирање на градба на катни гаражи
- Енергетски ефикасно и еколошко осветлување на крстосници, пешачки премини, улици и локални патишта како и велосипедски и пешачки патеки

2.8.3. Едукација и тренинг на сите групи граѓани, почитување на правилата за правилно однесување во сообраќајот и активна participација на граѓаните

- Постојана едукација на децата од претшколската возраст и од основните училишта
- Превентивни активности преку подобрување на етичкото, културно и толерантно однесување во сообраќајот
- Поттикнување на користење на јавниот превоз
- Засилување на едукацијата на младите во однос на спречување на управување на моторни возила под влијание (од секаков тип) управување без возачка дозвола и поттикнување на користење на заштитна опрема
- Информирање на Локалните задници за состојбите на патиштата и поттикнување на граѓаните за активно вклучување во идентификацијата на проблемите во сообраќајот на улиците и локалните патишта.

2.9. Акционен план за подобрување преку превенција на безбедноста на сообраќајот на патиштата

2.9.1. Превенција насочена кон сите учесници во сообраќајот на патиштата

- Воведување на континуирано сообраќајно образование на сите нивоа, со соодветна наставна програма прилагодена кон возраста
- Континуирана обука на наставниот кадар задолжен за реализација на наставната програма од областа на сообраќајот
- Воведување на наставни програми поврзани со безбедноста на сообраќајот на патиштата на високошколските установи како факултативен предмет
- Унифицирање на наставните програми на автошколите и работата на испитните центри
- Унапредување на наставните програми на автошколите
- Унапредување на механизмот за превенција преку сообраќајната поука
- Унапредување на системот на здравствени прегледи на возачите во согласност со новите европски регулативи

2.9.2. Превенција насочена кон техничката исправност и опременост на моторните возила и унапредување на пасивната безбедност

- Евалуација и унапредување на системот за технички прегледи
- Подигнување на стандардите при увоз на употребувани моторни возила
- Подобрување на употребата на заштитната и безбедносна опрема во возилата (појаси на предни и задни седишта, седишта за деца, и други облици на пасивна безбедност)

2.9.3. Превенција насочена кон патната инфраструктура, вертикална и хоризонтална сигнализација

- Редифинирање на максимално дозволената брзина на движење на сите видови патишта и улици
- Намалување на максимално дозволената брзина на возење во населените места (од 60км/час на 50 км/час)
- Подобрување на одржувањето на патиштата во летни и зимски услови
- Продолжување и завршување на активностите за мапирање на патната мрежа (star rating) согласно стандардите на EURO-RAP и изготвување на атлас на означени патишта според оваа методологија
- Подобра комуникација со електронските систем за патната мрежа (GARMIN и др.) согласно препораките на Европската унија до 2017 година
- Подобрување на вертикалната и хоризонталната патна сигнализација и поставување на видео надзор на улиците и патиштата

2.10. Акционен план за целосно почитување на законската регулатива од сите учесници во сообраќајот

2.10.1. Мерки за подобрување на ефикасноста на законската регулатива

- Целосно ефектуирање на системот на казни бодови од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата и задолжителна едукација за враќање на одземените возачки дозволи согласно европската регулатива

2.10.2. Мерки за поголем надзор врз состојбите во врска со примена на законската регулатива

- Целосна примена на стандардите и методите на планирање, проектирање и ревидирање со што е можно поголемо избегнување на употребата на нестандартни патни, геометриски или градбени елементи со максимално усогласување од аспект на безбедност на сообраќајот
- Целосна примена на стандардите и принципите за заштита и за унапредување на животната средина и одржлив развој.
- Управување со патната мрежа која треба да опфати и изнаоѓање мерки за редуцирање на потенцијалните незгоди
- Формирање патна инспекција која ќе ги утврдува причините (и ќе предлага начини за избегнување) за опасни места на патиштата и патниот сообраќај со посебен осврт на местата на црните точки и на времето кога се случуваат сообраќајните незгоди, како и врз состојбата на моторните возила
- Обезбедување ефикасна државна комисија составена од лиценцирани експерти за соодветната област за контрола на работата на станиците за технички преглед на возилата, со цел намалување на сообраќајните незгоди и нивните последици поради техничките неисправности и застареноста на возниот парк
- Обезбедување ефикасна државна комисија составена од лиценцирани експерти за контрола на работата на автошколите

2.10.3. Мерки за перманентно следење и усогласување на законската регулатива во Република Македонија со регулативите на ЕУ

- Формирање на база на документи кои се во врска со сообраќајот (закони, директиви, правилници)
- Членување во регионални и во национални мрежи на градови и на претпријатија кои се занимаваат со јавен превоз
- Да се учествува во проекти за нови иновативни пристапи во сообраќајот поддржувани од ЕУ

2.10.4. Мерки за подобрување на ефикасноста на работата на сообраќајната полиција и административните служби во неа

- Зголемување на активностите на превентивната работа на сообраќајната полиција на сите нивоа
- Воведување истражување на безбедоста во сообраќајот во определени региони како еден од најважните критериуми за оценка на успехот на работењето на полицијата во полето на безбедност на сообраќајот на патиштата
- Имплементација на конзистентна контрола, согласно европските регулативи во врска со примената на Законот за безбедност на сообраќајот од страна на полицијата и регуларна евалуација на ефикасноста на контролата
- Имплементација на конзистентна контрола согласно европските регулативи во врска со тоа како полицијата и административните служби ги процесуираат законските казни одредби во врска со сообраќајните прекршоци и регуларна евалуација на контролата.
- Постојани информации до јавноста за активностите на сообраќајната полиција за промоција на безбедноста на патиштата и промоција на работата на полицијата

2.10.5. Мерки за подобрување на системот за евиденција и анализа на сообраќајните незгоди

- Воспоставување на национален информационен систем за евиденција на сообраќајните незгоди и овозможување соодветен пристап до податоците за потребите на сите надлежни институции, органи и организации
- Зголемување на напорите на осигурителните компании во анализите засновани врз соодветната евиденција за сообраќајните незгоди со мала материјална штета
- Унапредување на модели за анализа на сообраќајните незгоди од аспект на надлежностите на институциите во областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата

2.10.6. Мерки за подобрување на ефикасноста на одржување на улиците и патиштата

2.11. Акционен план за координација на сите активности

2.11.1. Методолошка обука на Јавната администрација во врска со безбедноста на патиштата

- Поддршка на активностите на координативните тела за безбедноста на сообраќајот на патиштата
- Поддршка на активностите за безбедноста на регионално и на локално ниво
- Координација за примена на информативни, превентивни и на репресивни активности
- Креирање на локални акциони планови за безбедноста на сообраќајот со влучување на јавното мислење
- Пренесување (дисеминација) на информациите за најдобрите начини и искуства, со организирање на тркалезни маси, собири, конференции, веб-страни, портали, електронски форуми на РСБСП, формирање на посебна јавна база на податоци за безбедноста на сообраќајот на патиштата во МВР.

2.11.2. Подобрување на соработката на Координативното тело на Владата на Република Македонија со надлежните министерства

- Во рамките на координативното тело на ВРМ во кое учествува РСБСП треба да се формираат посебни работни групи составени од експерти, приватниот сектор и од невладини организации со цел решавање на конкретни проблеми во безбедноста на сообраќајот на патиштата

2.11.3. Обезбедување на аналитичките и концептуалните активности

- Да се оствари континуирано истражување и развој на мерките за безбедност на патниот сообраќај со посебен акцент на длабинска анализа на патните незгоди:
- Преку користење на базата на сообраќајни незгоди во Македонија,
- Преку изработка на елаборати и проекти за решавање на небезбедните места на патот утврдени преку длабинската анализа
- Истражувања на однесување возач-возило-пат-околина
- Воведување технологии за унапредување на безбедноста на патиштата од сите можни аспекти

- Изработка на годишни извештаи за состојбите
- Континуирано подобрување на законската регулатива
- Кистематско ажурирање на сообраќајна статистика, која ги вклучува причините и последиците од сообраќајните незгоди во согласност со директивите и со другата регулатива на ЕУ.

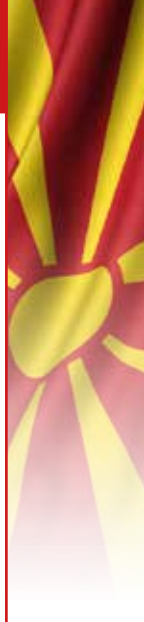
2.11.4. Промовирање, вклучување во работа на други тела од областа на превенцијата на безбедноста на сообраќајот на патиштата

- Операционализација на Стратегијата да се врши преку годишни оперативни програми на носителите на активностите (ресорните министерства, надлежните органи и институции и носители на активности, види прилог 2 – надлежности и учество на субјектите во операционализација на националната стратегија).
- Поддршка во форма на грант, на одбрани проекти од невладини организации во врска со безбедноста на сообраќајот на патиштата
- Препораки за засилување на контролирано однесување на возачите на патиштата преку електронските медиуми
- Донесување на посебна програма за здравствена заштита на сите лица повредени во сообраќајни незгоди
- Доследно почитување на АДР прописите во сите нивни елементи (возач, возило, обука)
- Афирмација, подобрување и интензивно користење на јавниот превоз и други мерки за растоварување на сообраќајот во урбаните средини

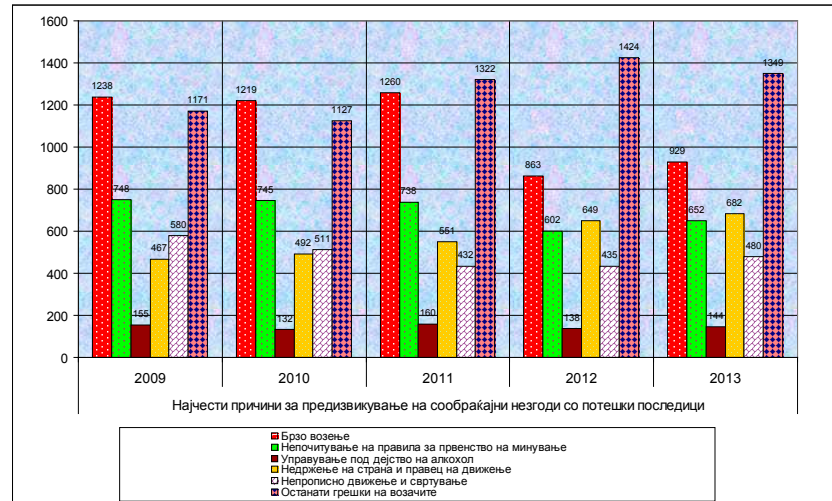

III. Аналитички податоци за периодот 2009-2013 со прогноза до 2020

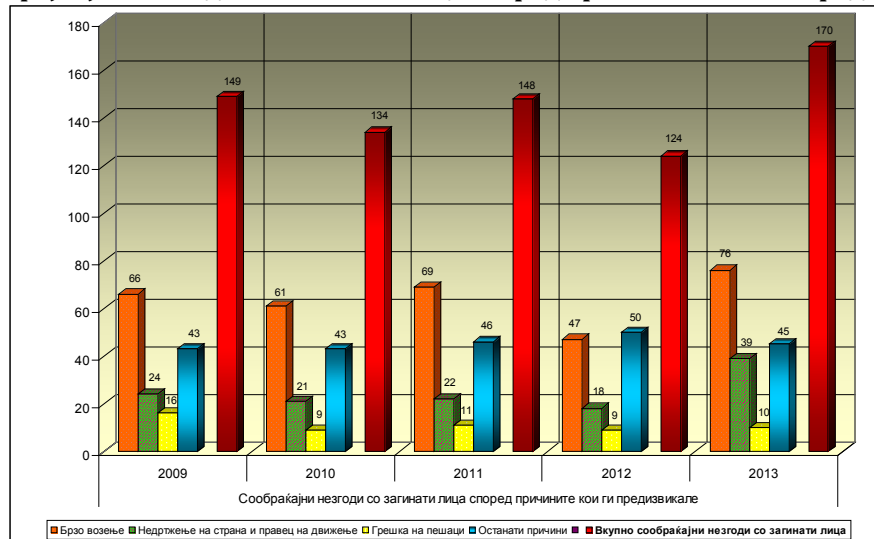
(преглед на табели)

Графикон 1
1. Најчести причини за предизвикување на сообраќајни незгоди со потешки последици
2009-2013

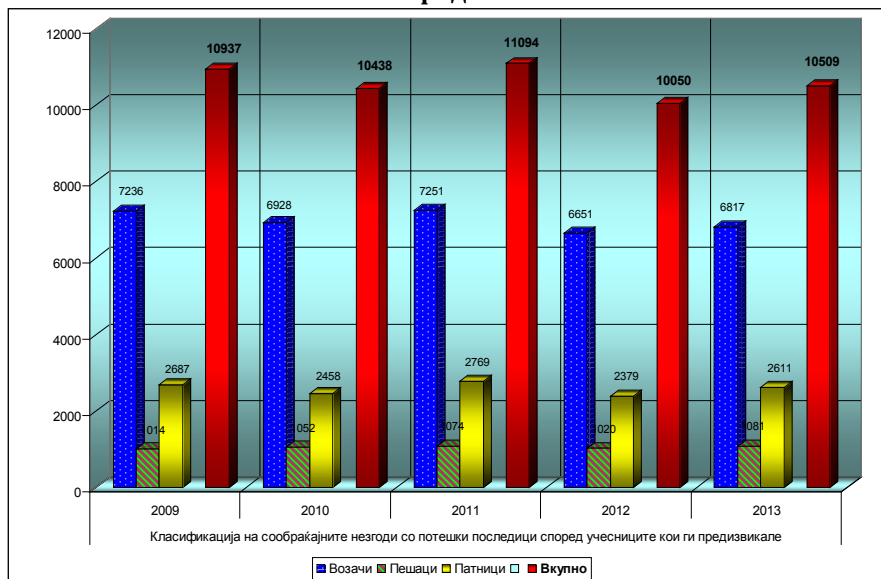

Графикон 2
2. Сообраќајни незгоди со загинати лица според причините кои ги предизвикале

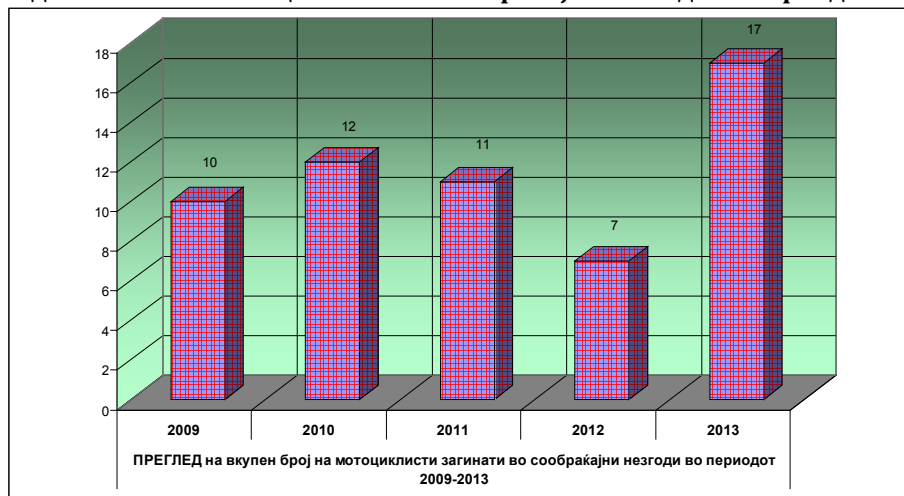
Графикон 3

3.Класификација на сообраќајните незгоди со потешки последици според учесниците кои ги предизвикале

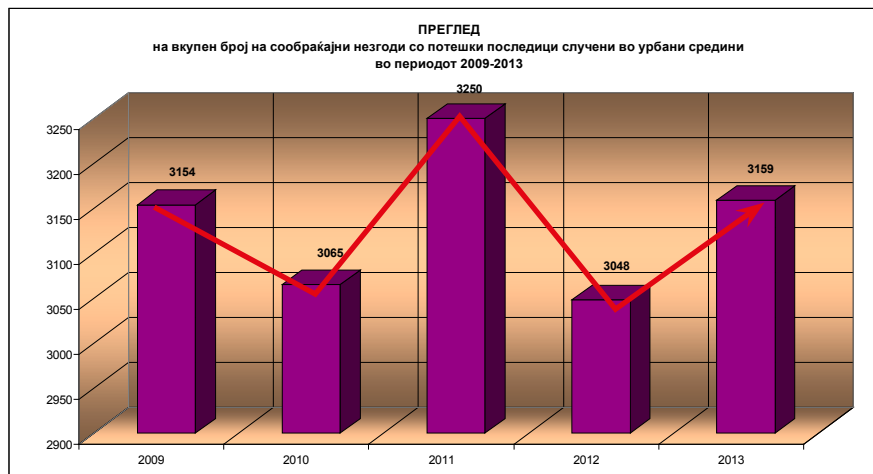
Графикон 4

4. Преглед на загинати мотоциклисти во сообраќајни незгоди во периодот 2009-2013

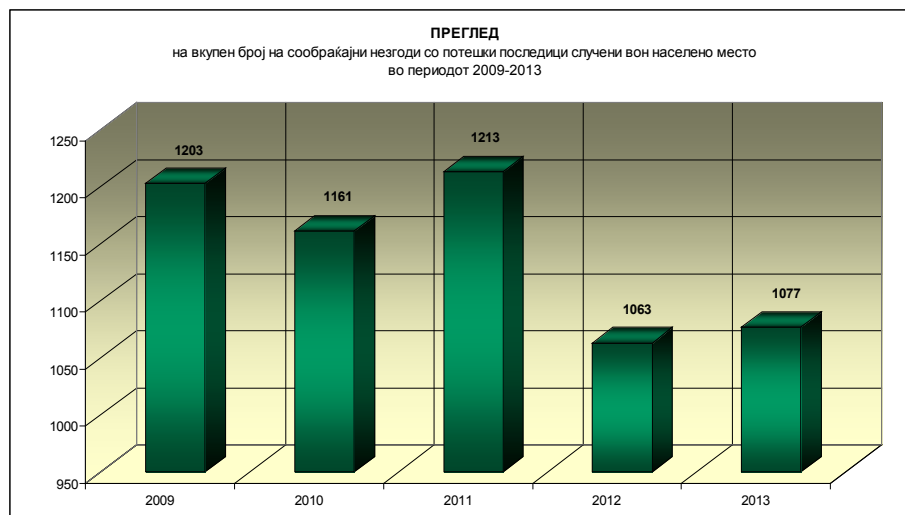
Графикон 5

5. Преглед на вкупен број на сообраќајни незгоди со потешки последици случени во урбани средини во периодот 2009-2013

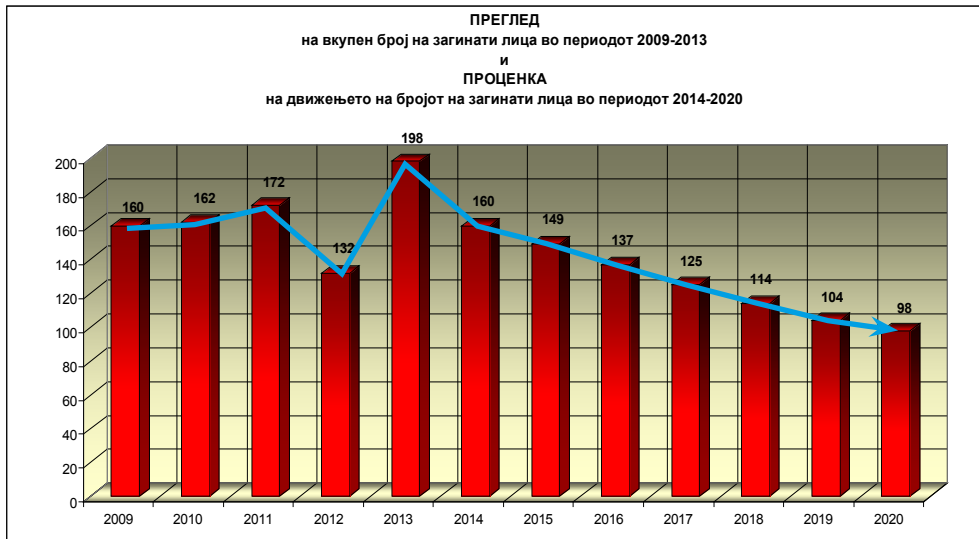
Графикон 6

6. Преглед на вкупен број на сообраќајни незгоди со потешки последици случени вон населено место во периодот 2009-2013

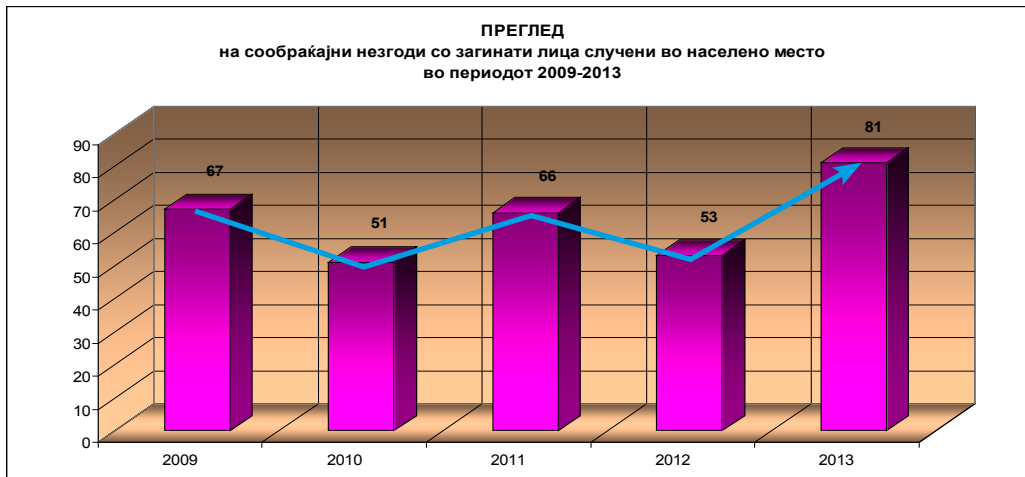
Графикон 7

7. Преглед и проценка на бројот на загинали лица за периодот 2009-2020

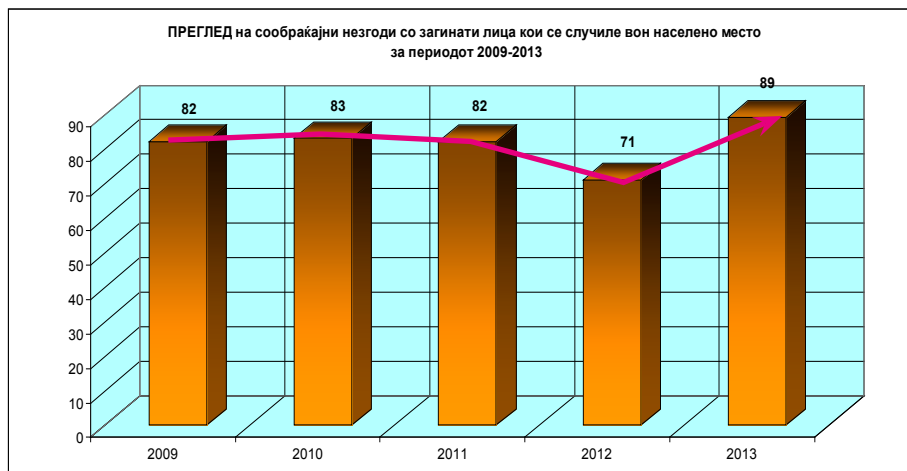
Графикон 8

8.Преглед на сообраќајни незгоди со загинали лица склучени во населено место за периодот 2009-2013

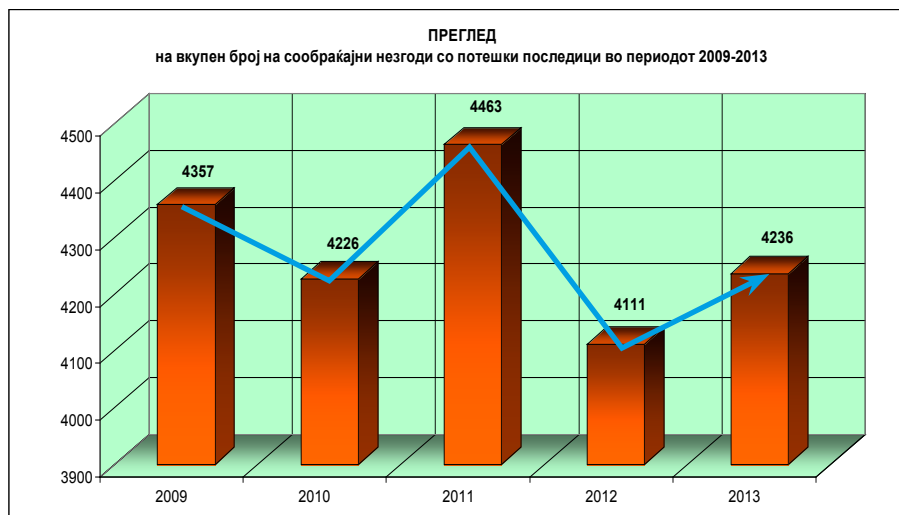
Графикон 9

9. Преглед на сообраќајни незгоди со загинати лица случени вон населено место за периодот 2009 -2013

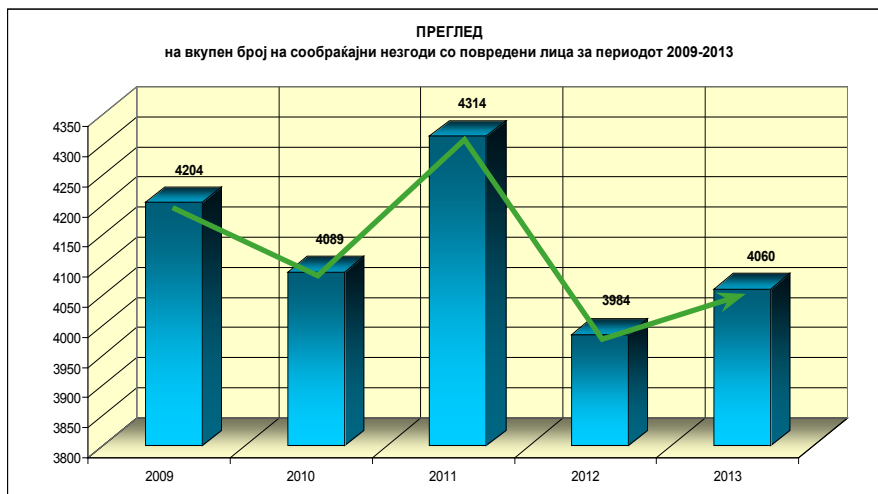
Графикон 10

10. Преглед на вкупен број на сообраќајни незгоди со потешки последици за периодот 2009-2013

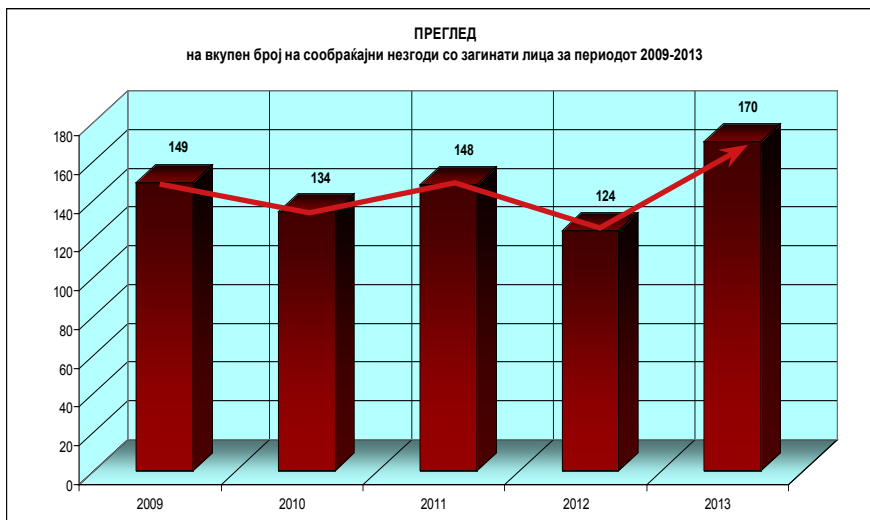
Графикон 11

11. Преглед на вкупен број на сообраќајни незгоди со повредени лица за периодот 2009-2013

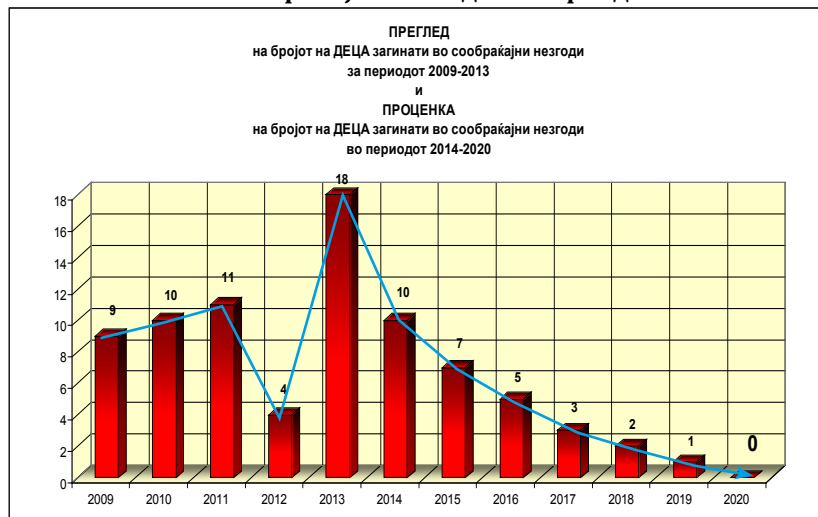
Графикон 12

12. Преглед на вкупен број на сообраќајни незгоди со загинати лица за периодот 2009-2013

Графикон 13

13. Преглед на бројот на деца загинати во сообраќајни незгоди во периодот 2009-2013 и проценка на движењето на бројот на деца загинати во сообраќајни незгоди во периодот 2014-2020

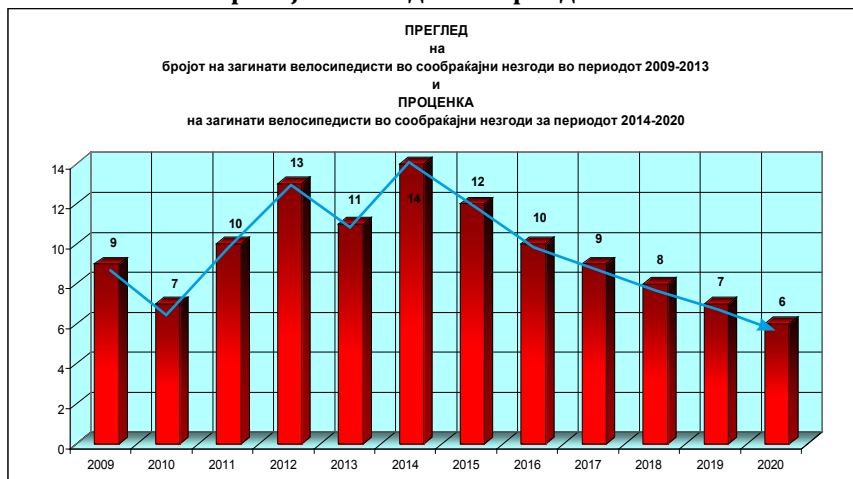
Графикон 14

14. Преглед на вкупен број на пешаци загинати во сообраќајни незгоди во периодот 2009-2013 и проценка на бројот на загинати пешаци во сообраќајни незгоди во периодот 2014-2020

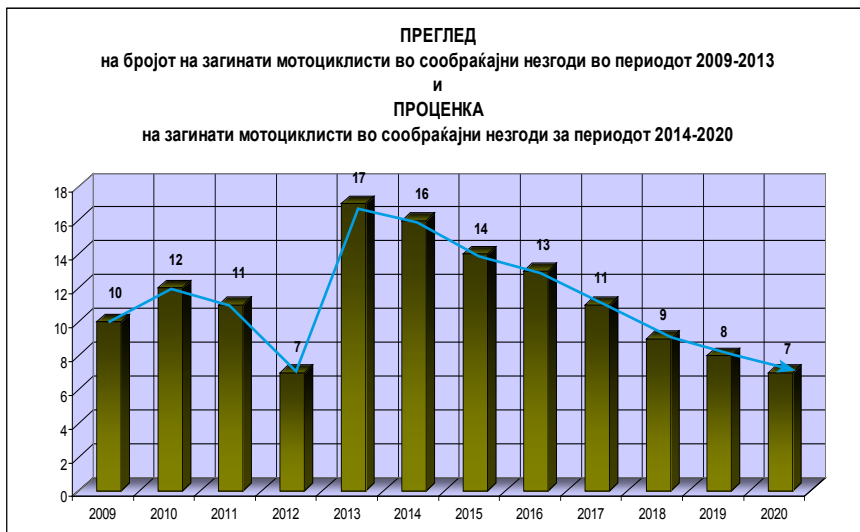
Графикон 15

15. Преглед на вкупен број на загинати велосипедисти во сообраќајни незгоди во периодот од 2009-2013 и проценка на бројот на загинати велосипедисти во сообраќајни незгоди во периодот 2014-2020

Графикон 16

16. Преглед на вкупен број загинати мотоциклисти во сообраќајни незгоди во периодот 2009-2013 и проценка на бројот на загинати мотоциклисти во периодот 2014-2020

IV. SWOT - анализа

4.1. Силни страни за реализација на стратегијата 2015 -2020 (S = STRONG)

- Втората Национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата е изработена врз база на искуствата од Првата Национална стратегија 2009 – 2014;
- Силната посветеност на Владата на Република Македонија и нејзиниот Претседател за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата
- Формирање на Координативно тело на Владата на РМ за безбедност на сообраќајот на патиштата, раководено од Потпретседателот на Владата, а во кое учествуваат и Министерот за внатрешни работи, Министерот за здравство, Министерот за образование и наука, Министерот за транспорт и врски, членови на РСБСП и експерти од Министерствата
- Интензивна соработка со меѓународни организации, како што се ЕУРОПАП, ПРИ,
- Анализа и примена на позитивните европски и светски искуства
- Активно учество на претставници на РСБСП на меѓународни конгреси, конференции, форуми и советувања
- Размена на искуствата со меѓународни организации,
- Поддршка од Претседателот на државата на активностите на РСБСП
- Континуирана соработка со електронски и пишувани медиуми
- Воспоставен систем за собирање на податоци и аналитички извештаи
- Долггодишна континуирана едукација на децата и на младите;
- Интезивирање на активности на надлежните органи во областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата
- Воведување на современи системи за управување со сообраќајот и инсталирање на безбедносни камери

- Процесите на децентрализација во областа на сообраќајот на патиштата, односно трансфер на надлежностите од Централните органи на Локалната самоуправа;
- Позитивни оценки од Европската комисија во последните неколку години, за активностите на институциите и организациите за напредокот од областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата.

4.2. Слаби страни за реализација на стратегијата (W = WEAK)

- Недоволно ниво на соработка со различни субјекти при преземање на мерки од областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата
- Покрај подобрувањето на градскиот и приградскиот превоз, сè уште е ниско нивото на користење на јавниот превоз, а зголемена е употребата на моторните возила за вршење на секојдневните активности
- Неизработени Акциони планови за безбедност на сообраќајот во единиците на Локалната самоуправа на локално ниво
- Недоволна развиеност на Невладиниот сектор, во областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата
- Недостиг на соодветни аналитички податоци за подетална анализа на сообраќајните незгоди
- Ризично однесување на одредни групи учесници во сообраќајот (пешаци, велосипедисти, мотоциклсти, постари лица...)
- Несодветна евалуација на резултатите од преземените мерки за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата
- Непостоење на соодветна база на податоци за извршени активности од областа на сообраќајот на патиштата
- Непостоење на база на податоци за опасни места во сообраќајот на патиштата, (црни точки) со план за нивно отстранување со соодветна динамика
- Недоволна заинтересираност и инволвираност на осигурителните компании за инвестирање во областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата,

4.3. Можности кои ги нуди стратегијата (O = OPORTUNITIES)

- Намалување на бројот на сообраќајните незгоди со фатални последици
- Намалување на бројот на сообраќајните незгоди со учество на ранливите категории на учесниците во сообраќајот, како што се: пешаците, мотоциклистите, велосипедистите, возрасните и деца.
- Интезивирање на мерките и активности за градба и одржувања на патната мрежа
- Можноста за примена на современи технологии во областа на сообраќајот на патиштата
- Можноста на воспоставување на заедничка интегрирана сообраќајна мрежа
- Можности за унапредување на системот за образование од областа на безбедноста на патишта (образување на високостручен професионален кадар)
- Намалување на материјални трошоци од сообраќајните незгоди
- Зголемување на личната одговорност на сите учесници во сообраќајот на патиштата
- Унапредување на мерките и активностите во процесите на евроинтерграции
- Унапредување на Службите за брза интервенција во периодот после сообраќајните незгодите (post crash activities) и воведување на систем на повик 112;
- Перманентно подигање на јавната свест на сите учесници во сообраќајот на патиштата преку интезивни мерки и активности – едукација и кампањи

4.4. Закани за реализација на стратегијата (T = THREATS)

- Недоволна соработка помеѓу различни институции и органи
- Недоволна соработка помеѓу различни субјекти кои имаат надлежности во областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата
- Недоволен капацитет на единиците на Локалната самоуправа за извршување на своите надлежности на улиците и на локалните патишта, (особено на помалите единици на Локалната самоуправа и недоволна меѓусебна координација помеѓу единиците на Локалната самоуправа;
- Недоволна соработка помеѓу Општински совети и органите на единиците на Локална самоуправа
- Недостаток на финасиски средства за имплементација на предвидените мерки и активности утврдени со Стратегијата

V. Надлежности, реализација, индикатори (табеларен приказ)

Преглед на надлежности во областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата

★★★ = Координативна надлежност; ★★ = Секундарна надлежност; ★ = Терцијарна надлежност

	Надлежност	РСБП	КТ	МВР	МТВ	МОН	АДП	МЗ	МЛС	МЕ	МЖСПП	СЕП	ЗЕЛС	СЗО	Други субјекти						
															ИЈЗ	автошколи	АМСМ	ВОЗАЧИ	НВО	Црвен крст	ЦУК
1.	Подготвување национална стратегија од областа на безбедноста на сообраќајот	***	*	***	*		*	***		*											
2.	Грижа за реализација на националната стратегија	*	***	***	***	*		***		*		*				*	*	*	*		
3.	Развивање и унапредување на сообраќајното образование и воспитување на учесниците во сообраќајот	***	*	***		***		***										*			
4.	Остварување и координација за развивање сообраќајно-превентивна работа	***	*	***	*	*		***								*		*			
5.	Иницирање и предлагање мерки за поголема безбедност на сообраќајот на патиштата	***	***	***	***			***		***		*				*	*	*	*		
6.	Унапредување на општата безбедност на сообраќајот, како работа од општ интерес	***	*	***	*			*		*	*					*	*	*	*		
7.	Поттикнување, развивање имагање научни истражувања.	***	*	*	*	***		*		*				*							
8.	Набавка и издавање сообраќајно-воспитни публикации, филмови и слично	***	*	***	*	*	*	***		*											
9.	Соработка со средствата за јавно информирање заради објективно информирање за мерките за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата	***	***	***	***	*	***	***		*		*						*	*		

5.2.Реализација на активностите од Националната стратегија 2015-2020

Реализација на активностите од Националната стратегија, 2015 – 2020 (донесена од Собранието на Република Македонија)

Министерството за внатрешни работи донесува национална програма за реализација на Стратегијата во Министерството, 2015 г.		Министерството за транспорт и врски донесува национална програма за реализација на Стратегијата во Министерството, 2015 г.		Министерството за здравство донесува национална програма за реализација на Стратегијата во Министерството, 2015 г.		Министерството за образование и наука донесува национална програма за реализација на Стратегијата во Министерството, 2015 г.		Министерството за ЖС и просторно планирање донесува национална програма за реализација на Стратегијата во Министерството, 2015 г.	
Акционен план 1	Акционен план 2	Акционен план 1	Акционен план 2	Акционен план1	Акционен план 2	Акционен план 1	Акционен план 2	Акционен план 1	Акционен план 2
КООРДИНАТИВНО ТЕЛО НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА – ЈА КООРДИНИРА РЕАЛИЗАЦИЈАТА НА АКЦИОНИТЕ ПЛАНОВИ НА МИНИСТЕРСТВАТА									
ОПШТИНИ Локални акциони планови	ОПШТИНИ Локални акциони планови	ОПШТИНИ Локални акциони планови	ОПШТИНИ Локални акциони планови	ОПШТИНИ Локални акциони планови	ОПШТИНИ Локални акциони планови	ОПШТИНИ Локални акциони планови	ОПШТИНИ Локални акциони планови	ОПШТИНИ Локални акциони планови	ОПШТИНИ Локални акциони планови
Проекти	Проекти	Проекти	Проекти	Проекти	Проекти	Проекти	Проекти	Проекти	Проекти
НВО	НВО	НВО	НВО	НВО	НВО	НВО	НВО	НВО	НВО
кампања	кампања	кампања	кампања	кампања	кампања	кампања	кампања	кампања	кампања
едукација	едукација	едукација	едукација	едукација	едукација	едукација	едукација	едукација	едукација
.....WEB. portal	WEB. portal	WEB. portal	WEB. portal	WEB. portal	WEB. portal	WEB. portal	WEB. portal	WEB. portal	WEB. portal
евалвација индикатори	евалвација индикатори	евалвација индикатори	евалвација индикатори	евалвација индикатори	евалвација индикатори	евалвација индикатори	евалвација индикатори	евалвација индикатори	евалвација индикатори
РСБСП ја следи реализацијата на Активностите од Националната стратегија (2015 – 2020) и поднесува извештај (РСБСП еднаш годишно доставува извештај - декември 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020.)									

5.3. Индикатори за реализација на Националната стратегија за безбедност на сообраќајот на патиштата

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА										
Индикатори (показатели) за реализација на Националната стратегија за безбедност на сообраќајот на патиштата										рекапитулација
		2006**	2007**	2008**		2009**		2010***		2007–2010
	Информативно – вкупен број на возила	274271	284925	287222		326.977		360789		+24%
	Информативно – вкупен број на возачи		527.000			620.000		650.000		+ 25%
	Информативно – вкупен број на жители	2 050.000								+ %
	Информативно – должина на патната мрежа - 13.940км	251 км автопатишта, 911 км магистрални, 3.771 км регионални, 9.258 км локални**								+1,46%
	Индикатор	2006**	2007**	2008**	08/07	2009**	09/08	2010	10/09	2007/2010
1.1.	Број на регистрирани возила на 1000 жители*	133	139	140	+0,71%	159	+5,66%	176	+9,66%	+24%
1.2.	Број на регистрирани возачи на 1000 жители*	260						325		+ 25%
1.2	Број на сообраќајни незгоди на 1000 жители*	9,75						8.65		- 11%
1.3	Број на сообраќајни незгоди на 1000 возила**	12	14,17	15,33	+7,57%	13,8	-9,9%	11,6	15,8%	- 18%
1.3.A	Број на сообраќајни незгоди на 100 км патна мрежа	24,12	29,17	31,63	+7,78%	32,32	+2,13%	31,29	-3,22%	+6,8 %
1.4	Број на жртви во сообраќајот на 100.000 жители*	9.2	8,4	7,7		7,9		7,8		- 15%
1.5	Број на жртви во сообраќајот на 100.000 возила**	60						43,7	-	- 17%
1.5.A	Број на жртви во сообраќајот на 1000 км патна мрежа	10,19	12,5	11,64	-6,88%	11,48	-1,37%	11,63	+1,29%	- 6,96%
1.6	Деца загинали во сообраќајот**(апсолутен износ)	6				9		10		– 30%

* според МВР, (Годишен извештај)

** според статистички податоци на Државен завод за статистика на Република Македонија податоци од 2009-2013

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

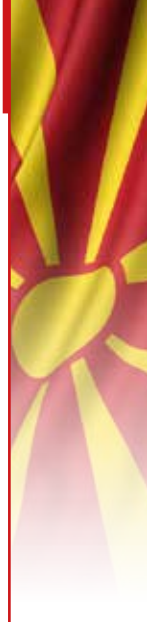
Индикатори (показатели) за реализација на Националната стратегија за безбедност на сообраќајот на патиштата										рекапитулација
		2011	2012	2013		2014		2010***		2009–2013
	Информативно – вкупен број на возила	364019	350762	411637		430000		360789		+20,57%
	Информативно – вкупен број на возачи		527.000			620.000		650.000		+ 25%
	Информативно – вкупен број на жители	2 050.000								%
	Информативно – должина на патната мрежа - 14157 км	553 км автопатишта, 908 км магистрални, 3.778 км регионални, 9.471 км локални								+ 5%
	Индикатор	2009**	2010**	2011**	11/10	2012**	12/11	2013***	13/12	2009/2013
1.1.	Број на регистрирани возила на 1000 жители*	159	176	178	+1,12%	171	- 4%	198	+ 15%	+21%
1.2.	Број на регистрирани возачи на 1000 жители*									+25%
1.2	Број на сообраќајни незгоди на 1000 жители*	2,2	2,0	2,06	+ 2,9%	2,06	0%	2,15	+ 4%	- 2,27%
1.3	Број на сообраќајни незгоди на 1000 возила**	13,8	12,1	12,7	- 8%	12,1	- 5%	10,7	-11,6%	- 22,5%
1.3.A	Број на сообраќајни незгоди на 100 км патна мрежа	32,4	31,3	32,9	+ 5%	30,1	- 8,5%	31,1	+3,54%	- 4 %
1.4	Број на жртви во сообраќајот на 100.000 жители*	7,8	7,9	8,4	+ 6%	6,4	- 24%	9,7	+ 34%	+19,6%
1.5	Број на жртви во сообраќајот на 100.000 возила**	48,9	44,9	47,2	+ 5%	37,6	- 20%	48,1	+ 23%	- 1,64%
1.5.A	Број на жртви во сообраќајот на 1000 км патна мрежа	11,48	11,63	12,3	+10,5%	9,4	-23,6%	13,98	+32,9%	+17,88%
1.6	Деца загинати во сообраќајот**(апсолутен износ)	9	10	11	+ 9%	4	- 64%	18	+78%	- 30%

* според МВР, (Годишен извештај)

** според статистички податоци на Државен завод за статистика на Република Македонија податоци од 2009-2013

VI. План за реализација за периодот 2015-2020

Бр.	Програма, проект	период	
		2015- 2017	2018-2020
I	ПОДИГНУВАЊЕ НА ЈАВНАТА СВЕСТ ЗА БЕЗБЕДНОСТА НА СООБРАЌАЈОТ НА ПАТИШТАТА		
1.	Развој и засилена примена на контролата за употреба на алкохол и други психотропни супстанции за време на употреба на возилото		
2.	Студија и развој на сообраќајната култура		
3.	Предавања и друг вид на подигнување на јавната свест (во најразлични форми), за културата во сообраќајот		
4.	Подигнување на јавната свест преку медиумите		
5.	Јавни кампањи за широк круг на корисници		
6.	Програми за развој на посебни програми за подигнување на јавната свест		
7.	Програма за подобрување на капацитетите на наставниците и доставување на посебни помагала за сообраќајна едукација		
II	ИНСТИТУЦИИ, ПОЛИТИКИ		
1.	Проект за подобрување на базите на податоци за безбедност на сообраќајот		
2.	Проект за оформување на национален центар за податоци од областа на сообраќајот		
3.	Програма за тренинг и подобрување на човечките ресурси во областа на безбедноста на сообраќајот		
III	ПАТНА ИНФРАСТРУКТУРА		
1.	Завршување на делницата за коридорот 10, Демир Капија - Смоквица		
2.	Завршување на изградбата на започнатите авопати (Штип- Миладиновци), Кичево Охрид,...		
IV	ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ		
1.	Студии за развој на стандарди за посебни патеки за велосипедисти, мотоциклисти и мопеди (во град и на магистрални и регионални патишта)		
2.	Проекти за конструкција, почеток на работи, избор на опрема и изведба на патеки за пешаци		
3.	Проекти за елиминација на дивите приклучувања кон магистралните и регионалните патишта (од шумски и селски патишта...)		
4.	Проекти за изградба на придружни објекти на мрежата на автопатиштата (одморалишта, паркинг простори, бензиски станици, бензински пумпи, ресторани, сервиси, мотели)		

5.	Поставување и користење на камери за контрола на одвивање на сообраќајот на улиците и патиштата во градовите		
6.	Воспоставување на центри за управување со сообраќајот на патиштата		
7.	Програма за модернизација на системот за управување со патната мрежа, систем за одржување на магистралните патишта и автопатиштата		
V	ПРИМЕНА НА ЗАКОНОТ		
1.	Програма за подобрување на капацитетите, ефикасноста и одговорноста за примена на законот од надлежните органи		
2.	Воспоставување на систем за посматрање на сообраќајот и реализација на изрекување на казни врз база на фотографии на прекршителите		
3.	Проект за подобрување на опременоста на полицијата за спроведување на законската регулатива		
4.	Програма и студија за развој на нови методи за примена на законот, нови модерни методи применети заедно со современи технологии и нова современа опрема		
5.	Проект за изведба на контролни станици за товарни возила и за контрола на проверувањето на возилата		
VI	СООБРАЌАЈОТ И ВОЗАЧИТЕ		
1.	Подобрување и целосно ажурирање на матичниот регистар на возилата		
2.	Развој и подобрување на техничките прегледи на возилата и целосна примена на постапката во функција на заштита на животната средина		
3.	Подобрување на системот на лекарските прегледи за добивање и продолжување на возачките дозволи (со примена на симулатор)		
VII	ЗАШТИТА, СПАСУВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ПРВА ПОМОШ ВО СЛУЧАЈ НА СООБРАЌАЈНА НЕЗГОДА		
1.	План, диспозиција на центри за спасување, во зависност од познатите опасни места (црни точки)		
2.	Центри за спасување по региони		
3.	Програми за тренинг за медицински персонал, за возачите, за сообраќајните полицајци/полицајки, и за населението вдоль патните правци.		

VII. Користена литература

7.1. Закони на Република Македонија користени за подготовка за подготовка на Втората национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедност на сообраќајот на патишта 2015 – 2020

- Закон за безбедност на сообраќајот на патишта, (Службен весник на РМ бр. 54/2007, 86/2008, 98/2008, 64/2009, 161/2009, 36/11, 51/11 и 114/12 и бр 27/2014),
- Закон за јавни патишта, Службен весник на РМ бр. 84/2008, 52/2009, 114/2009, 124/10, 23/11, 53/11, 44/12, 168/12 , 163/13 и 187/2013),
- Закон за превоз во патниот сообраќај, (Службен весник на Република Македонија“ број 68/2004, 127/2006, 114/2009, 83/10, 140/10, 17/11, 53/11, 6/12, 23/13, 120/13, 163/13 и 187/13),
- Закон за возила,(Службен весник на Република Македонија“ број 140/2008, 53/11, 123/12 и 70/13 и 164/2013),
- Закон за превоз на опасни мареи во патниот у железничкиот сообраќај (Службен весник на РМ. 92/2007, 161/2009, 17/11,54/11,13/13 и 163/2013),
- Закон за локална самоуправа, (Службен весник на РМ бр. 5/2002),
- Закон за град Скопје, Службен весник на РМ бр. 55/04 и 158/2011),
- Закон за меѓуопштинска соработка (Службен весник на РМ бр. 79/2009),
- Закон за просторно и урбанистичко планирање, (Службен весник на РМ бр. 51/2005, 137/2007, 91/2009, 124/10, 18/11, 53/11, 144/12, 55/13 и 163 /2013),
- Закон за градење, (Службен весник, на РМ. Бр. 130/2009, 124/10, 18/11, 36/11, 54/11, 13/12, 144/12, 25/13, 79/13, 137/13, 163/ 13 и 28/2014),
- Закон за животна средина (Службен весник на РМ. бр. 53/2005, 81/2005, 24/2007, 159/2008, 83/2009, 48/10, 124/10, 51/11,123/12, 93/13 и 180/13),

- Закон за заштита од бучава во животна средина (Службен весник на РМ бр. 79/2007, 124/10 и 47/11 и 26/13),
- Закон за квалитет на амбиентен воздух, (Службен весник на РМ“ бр. 67/2004, 92/2007, 35/10, 47/11 и 59/12 и 163/ 14),
- Закон за заштита на природа, Службен весник на РМ бр. 67/2004, 14/2006, 84/2007, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12 и 13/13 и 163/2013),
- Закон за јавно здравје (Службен весник на РМ. 22/2010 и 136/2011),
- Закон за здравствено осигурување Службен весник на РМ бр. 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/10, 156/10, 53/11, 26/12, 16/13 и 91/13 и 187/13),
- Закон за супервизија на осигурување (Службен весник на Република Македонија бр.27/2002, 79/2007, 88/2008, 67/10 и 44/11 и 188/2013),
- Закон за управување со кризи, (“Службен весник на РМ. бр.29/2005 и 36/13),
- Закон за заштита и спасување (Службен весник на РМ. 93/13)

7.2. Регулатива и документи на Европската унија користена за подготовка за подготовка на Втората национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедност на сообраќајот на патишта 2015 – 2020

- European Commission, White Paper, Roadmap to a Single European Transport Area – Towards a competitive and resource efficient transport system, European Commission, Brussels, COM (2011), 144 final.
- European Commission, Communication - Towards a European road safety area: policy orientations on road safety 2011 – 2020, Brussels COM (2010), 389 final.
- Commission of the European Communities, Brussels Communication: Towards a safer and more competitive high quality road transport system in the Community, Brussels COM (2000), 364 final.

7.3. Акти на ЕУ – регулатива

1. Directive on driving license - Директива за возачки дозволи (2006/ 126/ЕЗ и 2009/ 113/ЕЗ.
2. Directive 2003/EC, on the approximation of the laws of the Member States relating to compulsory use of safety belts in vehicles of less of 3, 5 tones - Директива, за

апроксимација на законодавството на Европската унија во земјите членки, што се однесува на задолжителна употреба на сигурносните појаси во возила, со тежина помала од 3,5 тона.

3. Directive 2011/ 82/ EU of facilitating the cross border exchange of information on road safety related traffic offences - - Директива, за олеснување на прекугранична размена на информации за прекршување на сообраќајните правила и размена на информации за безбедност на патиштатата.
4. Directive 2003/59/ EC, on the initial qualification and periodic training of drivers of certain road vehicles for the carriage of goods or passengers- Директива 2003/ 59/ ЕЦ за иницијални квалификации за периодична обука на возачите на одредени возила за превоз на патници и стоки.
5. Directive 2002 /22/ EC, on universal service and users rights relating to electronic communications networks and services - Директива за универзални услуги и корисници што се однесуваат на универзални услуги и корисници електронски комуникациски мрежи и комуникациски услуги.
6. Directive 2004/57/ EC, on minimum safety requirements for tunnels in the Trans – European road network, - Директива за минимални безбедносни услови за тунели во транс – европска патна мрежа.
7. Directive 2010 /47, EC, adopting to technical progress of Directive on technical roadside inspection of the roadworthiness of commercial vehicles circulated in the Community – Директива за технички прогрес на Директивата 2000/ 30/ EC, за техничка инспекција на комерцијални возила што циркулираат во Унијата.
8. Directive 2008/96/EC on road infrastructure safety management – Директива за безбедно менаџирање со патната инфраструктура.
9. Directive 2006/94/EC, on the establishment of common rules for certain types of carriage of goods by road (codified version) – Директива за воспоставување на заеднички правила за одредени видови на превоз на стоки на патишта.
10. Directive 2006/38/EC amending Directive 1999/62/EC on the charging of heavy goods vehicles for the use of certain infrastructures. - Директива за изменување на Директива 1999/62/ EC, за наплата на тешки товарни возила за користење на одредена инфраструктура.
11. Directive 2006/EC/ on the minimum conditions for the implementation of Regulations (EEC) 382/85 and 3821/ 85 concerning social legislation relating to road transport activities and repealing Council Directive 88/ EEC – Директива за минимум услови за имплементација на регулатива на советот 3820/85 и 3821/85 за законодавство во областа на транспортни активности.

12. Directive 2006/1 EC, on use of vehicles hired without drivers for the carriage of goods by road (codified version) - Директива за ангажиње на возила за превоз на стоки во патниот сообраќај.
13. Directive 2006/ 22/EC, on minimum conditions for the implementation of Council regulations, EEC 3820/ 85.
14. Regulation EC 561/ 2006 on the harmonization of certain social legislation relating to road transport – Регулатива за хармонизација на определно општествено законодавство, што се однесува на патниот сообраќај.

7.4. Стручна и научна литература користена за подготовка за подготовка на Втората национална стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедност на сообраќајот на патишта 2015 – 2020

- Moussis Nicholas, (2013), Access to the European Union: Law, Economics, Policies, 20th Revised edition, Intersentia Ltd; ISBN-10: 1780681348.
- Evans Leonard, (2004), Science Serving Society, ISNB 0975487108.
- Shinar David, (2007), Traffic Safety and Humanity, Emerald Group Publishing ISBN – 978 – 0 – 08 – 045029-2.
- Rune Elvik, Høyе Alena, Vaa truls & Sorensen Michael (2009), The Handbook of Road Safety Measures, Second edition, Emerald Group Publishing, ISBN : 1848552505.
- Ohidul M. Hague, (2008), Road Safety: Data Collection, Analysis, Monitoring and Countermeasures Evaluations with Cases, University Press of America, ISBN : 0761840397.
- Mesko Gorazd, Fields. B. Charles (20a13), Handbook on Policing in Central and Eastern and Eastern Europe. ISBN 978 – 1- 4614 – 6719 – 9.
- Highway safety in black/African-American community: Issues and Strategies, U. S. Dept of Transportation, National Highway Traffic Safety Administration, 2004.
- Hans von Holst, Ake Nygren, Ake E.Andersson, “Transportation Traffic Safety and Health-Man and Machine”, Springer, Ney York, 2000, pp 37-38
- Victoria Police Road Safety Strategy 2013-2018 – Road Zero – Victoria 2013
- RTA Local Government Road Safety Program, NSW Centre for Road Safety 2011/2012
- Safe Streets for London-The Road Safety Action Plan for London 2020, Mayor of London, Transport for London, June 2013.
- Moussis Nicholas, (2013), Access to the European Union: Law, Economics, Policies, 20th Revised edition, Intersentia Ltd; ISBN-10: 1780681348.

- Evans Leonard, (2004), Science Serving Society ISBN 0975487108.
- Shinar David,(2007), Traffic Safety and Humanity, Emerald Group Publishing ISBN – 978 – 0 – 08 – 045029-2
- Ohidul M. Hague,(2008), Road Safety: Data Collection, Analysis, Monitoring and Countermeasures Evaluations with Cases, University Press of America, ISBN : 0761840397.

7.5. Зборници од стручни советувања во организација на Републички совет за безбедност на сообраќај

- Конференциски зборник, Едукација превенција етика во сообраќајот на патиштата, Конференција со меѓународно учество под покровителство на Претседателот на Република Македонија, Републички совет за безбедност на сообраќајот на патишта, ISBN 978 – 608- 65373-1, 2011, Скопје.
- **Конференциски зборник, Советување - Шумски патишта, експлоатација, трансформација, еколошки аспекти**, Републички совет за безбедност на сообраќајот на патишта и ЈП Македонски Шуми, 2009 Скопје.
- **Зборник од стручно советување - Безбедноста на патниот сообраќај од аспект на планирање, проектирање и градба на патишта**, Републички совет за безбедност на сообраќајот на патишта 2008 Скопје.
- **Зборник од советување Опасни места (црни точки) на патиштата во Република Македонија, и нивно отстранување во функција на безбедноста на сообраќајот**, Републички совет за безбедност на сообраќајот на патишта, и Министерство за внатрешни работи, 2010, Скопје.

1. **Користени податоци од Државен завод за статистика на Република Македонија**

7.6. Извори на дополнителни информации

1. Група автори, *„Улогата на локалната самоуправа во унапредување на безбедноста на сообраќајот на локалните и регионалните патишта“*, Меѓународна конференција, Х. Холидеј Инн, Скопје, РСБСП-ПРИ, мај 2014, ISBN 978-608-65372-4-1
2. Група автори, *„Локалната самоуправа и безбедноста на пешаците“*, Тркалезна маса, Скопски саем, Скопје, РСБСП, април, 2014

3. Група автори, *„Научната мисла во функција на унапредување на безбедноста на сообраќајот“*, Стручен собир, РСБСП и Универзитет „Св.Климент Охридски“-Факултет за безбедност, Скопје, март, 2014
4. Група автори, *„Како до помалку сообраќајни незгоди со фатални последици“*, Тркалезна маса, Х. Континентал, Скопје, РСБСП, ноември, 2013
5. Група автори, *„Улогата на осигурителните компании во градење на културата и етиката во сообраќајот и зголемување на безбедноста во сообраќајот на патиштата“*, Стручен собир, Скопски саем, Скопје, РСБСП, јули, 2013
6. Група автори, *„Современи предизвици за паркирање во урбаните средини“*, Тркалезна маса Скопски саем, Скопје, РСБСП, април, 2013
7. Група автори, *„Ефикасноста на системот за интервенции по сообраќајна незгода со потешки последици, функционалност на системот 112“*, Стручен собир, Скопски саем, Скопје, РСБСП, ноември, 2012
8. Група автори, *„Едукација, превенција и етика во сообраќајот – остварување на целта од националната стратегија за нула деца жртви во сообраќајот“*, Стручен собир, Скопски саем, Скопје, РСБСП, ноември, 2011
9. *„Безбедност во сообраќајот на патиштата“*, собир на WP-1, ООН, Женева, октомври, 2011
10. Група автори, *„Црни точки во сообраќајот во Република Македонија-презентација од Националната стратегија 2009-2014“*, Стручен собир, Скопски саем, Скопје, септември, 2011
11. Група автори, *„Опасни места (црни точки) на патиштата во Република Македонија и нивното обележување во функција на безбедноста на сообраќајот“*, Советување, Х.Белви, Скопје, РСБСП, ноември 2010
12. Група автори, *„Осигурување на возила“*, Стручен собир, Х.Индекс, Охрид, Национално биро за осигурување, октомври, 2010
13. Група автори, *„Да ги направиме патиштата безбедни“*, Меѓународен стручен собир, Х. Александар палас, Скопје, FIA, октомври, 2010
14. Група автори, *„Приоритетни активности за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата во Република Македонија“*, Стручен собир, Скопје, Светска банка и РСБСП, декември, 2009
15. Група автори, *„Средства и методи за наменско смирување на сообраќајот“* Стручен собир, Дом на АРМ, Скопје, РСБСП, октомври, 2009

16. Група автори, *„Дали сме жртви на брзиот развој на сообраќајот на патиштата“ - ООН и безбедноста на сообраќајот на патиштата, меѓународен стручен собир*, UNCE, Женева, октомври, 2009
17. Група автори, *„Улогата на медиумите во имплементацијата на Националната стратегија на Република Македонија за унапредување на безбедноста на сообраќајот на патиштата“*, Тркалезна маса, Скопје, октомври, 2009
18. Група автори, *„Размена на искуства од работата на автошколите во Република Македонија“*, Тркалезна маса, Х.Белви, Скопје, РСБСП, март, 2009 (електронско издание: http://www.rsbsp.org.mk/mk/sovet_as.asp)
19. Група автори, *„Шумски патишта, експлоатација, трансформација и еколошки аспекти“*, Стручно советување, Дом на АРМ, Скопје, РСБСП, февруари, 2009 (електронско издание: http://www.rsbsp.org.mk/mk/sovet_sumi.asp)
20. Група автори, *„Размена на искуства од работата на испитните центри во Република Македонија“*, Тркалезна маса, Дом на АРМ, Скопје, РСБСП, февруари, 2009
21. Група автори, *„Безбедност на патниот сообраќај од аспект на планирање, проектирање и градба на патиштата“*, Стручно советување, Дом на АРМ, Скопје, РСБСП, ноември, 2008

7.7. Користени студии и научни проекти:

1. *„Студија на предлог за возачка дозвола на возраст од 16 години“*, Републички Совет за безбедност на сообраќајот на патиштата, Скопје, 2012, ISBN-13 978-608-65372-2-7
2. *„Влијанието на високите температури на воздухот врз способноста за управување на моторното возило“*, Републички Совет за безбедност на сообраќајот на патиштата, Скопје, 2011, ISBN-13 978-608-65372-0-3.
3. *„Користење на средните светла кај автомобилите со предлог измени во Законот“*, Републички совет за безбедност во сообраќајот на патиштата и Факултет за електротехничка и информатичка технологија, Скопје, 2009, ISBN-13 978-608-65372-2-7
4. *„Испитување на влијанието на емисиите од моторните возила во Општина Тетово“* – Републички совет за безбедност во сообраќајот на патиштата и Универзитет на Југоисточна Европа-Тетово, Тетово, 2009
5. Progres report, 2009-2012, Издание на РСБСП, 2012
6. Practical road safety auditing - 2nd edition, (и други ADR прописи)

7. Профил на Република Македонија за БСП, преглед на активности (Progress report)
декември 2010, издание на РСБСП
8. Convention on Road signs and signals, Обединети нации, хармонизирано законодавство,

7.8. Сисанија

- „Транспорт и логистика“, 2008,2009,2010, 2011, 2012, 2013, 2014
- „Автоплус“, 2009, 2014
- Снимки и записи од Јавни настапи:
Радио и телевизија, Дневни весници, Неделни сисанија
- Извештаи за напредокот на Република Македонја во пристапот кон ЕУ, поглавје 14
Транспорт - НПАА, 2009, 2010, 2011,2012, 2013